

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založnika in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XVI.

Celovec, petek, 21. april 1961

Štev. 16 (988)

Dvajsetletnica

zgodovinskega 27. aprila 1941

V zgodovini človeštva dvajset let gotovo ni dolga doba, toda če gre za dvajsetletnico tako pomembnega dne, kot je v zgodovini slovenskega naroda 27. april 1941, potem je to nedvomno dogodek, ki zasluži posebno pozornost. Kajti brez 27. aprila pred dvajsetimi leti slovenskega naroda po vsej verjetnosti sploh ne bi bilo več, ker bi postal žrtev nacifašističnega nasilja.

Bilo je v najtežjih dneh slovenskega naroda — dežela je bila zasedena po Nemcih, Italijanih in Madžarih, ki so v svojem zmagovalstvu začeli s prvimi akcijami za iztrebljenje vseh zavrednih Slovencev — ko so 27. aprila 1941 zastopniki Komunistične partije Slovenije in drugih demokratičnih organizacij sprejeli osnovni program Osvobodilne fronte slovenskega naroda in določili smernice ter načela narodnoosvobodilne borbe. S tem so odločno potegnili ločnico v zgodovini slovenskega naroda, ki je prenehal biti poslušen tujim gospodarjem in je skupno z bratskimi jugoslovanskimi narodi napovedal neizprosni boj okupatorjem in njihovim domačim hlapcem.

Od tega dne je bila Osvobodilna fronta organizirana borbena volja slovenskega naroda, bila je njegova voditeljica v težki in neenaki borbi na življenje in smrt. Čeprav so bile partizanske skupine v začetku majhne in odbori OF maloštevilni, iskra upora se je hitro širila in kmalu je vstal ves slovenski narod od hrvaške meje pa do slovenske jezikovne meje na Koroškem, od Slovencev v Benečiji pa do Slovencev v Prekmurju. Iz naroda hlapcev in sužnjev je čez noč postal narod odločnih borcev, ki se je skozi dolga štiri leta junaško boril za zmago, za lepše življenje v svobodi.

Res da so bile žrtve slovenskega naroda ogromne, a niso bile doprinešene zaman, kajti zmaga, ki je uresničila zgodovinske težnje po lastni državi, je bila vredna teh žrtev. In danes po dvajsetih letih slovenski narod lahko s ponosom gleda na uspehe, ki si jih je priboril: na popolnoma obnovljeno domovino, na kadeče se dimnike novih tovarn, na razvijajoča se mesta, na moderne ceste, ki prepletajo slovensko zemljo od najvišjih gor do morskih nižin, in ne nazadnje na cvetočo slovensko kulturo, ki se svobodno razvija in uživa vedno večji ugled in priznanje tudi daleč po svetu.

Vse to so pridobitve revolucionarne vstaje, ki jo je slovenski narod začel 27. aprila 1941, vstaje, ki ne pomeni le krvave borbe, marveč predstavlja hkrati veliko kulturno preorenje in vstajenje. Tudi v tem najbolj znamenitem obdobju zgodovine slovenskega naroda so se uresničile preroške besede našega velikega Ivana Cankarja, ki je zapisal: Vsaka ped svobode, ki si jo pribori ljudstvo, je korak naprej v kulturi!

Koroški Slovenci ob dvajsetletnici vstaje slovenskega naroda lahko s ponosom ugotovljamo, da smo tudi pred dvajsetimi leti izpričali, da smo živ in bistven del slovenskega narodnega telesa. S celokupnim slovenskim narodom smo doživeli nacistično nasilje, s celokupnim slovenskim narodom pa smo se tudi uprli nacizmu in doprinesli svoj delež k zmagi. S tem pa smo si priborili tudi priznanje pravice do enakopravnega življenja in neoviranega razvoja.

Tem bolj žalostno je, če moramo hkrati, ko ob dvajsetletnici vstaje slovenskega naroda občudujemo velike pridobitve in uspehe matičnega naroda, ugotoviti, da nas hočejo ponovno opehariti za pravice, ki smo si jih priborili z našo borbo, opehariti tista država, za katere osvoboditev smo tudi koroški Slovenci doprinesli bistven delež. Morda nekateri smatrajo da je to mogoče, da je mogoče iztrebiti del slovenskega naroda. Toda ta narod je pred dvajsetimi leti glasno povedal, da živi in da hoče živeti. In ta narod je dvajset let po svoji veličastni in junaški vstaji tudi garant, da so minili časi zatiranja in raznarodovanja slovenskih narodnih manjšin.

Pred dvajsetimi leti je slovenski narod skupno z vsemi svobodoljubnimi narodi šel v boj za uveljavljenje človeških idealov enakosti, svobode in bratstva med narodi in ljudmi. V dvajsetem letu po vstaji slovenskega naroda koroški Slovenci tudi ne zahtevamo nič drugega kot priznanje teh člove-

Ameriški imperializem sega po Kubi:

Nova nevarnost za svetovni mir

S strani kubanske vlade že večkrat izražena bojazen, da pripravljajo ameriški imperialisti s pomočjo tujih plačancev napad na Kubo, se je pred dnevi uresničila. Na ameriškem polotoku Floridi pripravljeni in izvežbani ter z ameriškim orožjem oboroženi oddelki so se izkrcali na kubanskem ozemlju in pričeli boj proti vladnim četam predsednika Fidel Castra. Agresija proti Kubi je izzvala po vsem svetu silno ogorčenje in prevladuje splošno mnenje, da pomeni napad na Kubo napad na mir v svetu.

Takoj po prvih vesteh o agresiji proti Kubi je kubanski zunanji minister Raul Roa v političnem odboru Generalne skupščine OZN obsodil Ameriko za mednarodni zločin agresije ter zahteval od Združenih narodov, da sprejmejo hitre, uspešne ter energične ukrepe, da bi preprečili izvedbo ameriških načrtov, ki stremijo za tem, da

bi Kubi odvzeli možnost samostojnega notranjega razvoja. „Pred političnim odborom in zavestjo mednarodne javnosti najresnejše obtožbe ZDA — je dejal kubanski minister — ker so začele vojno proti Kubi in pri tem uporabile za invazijo svoje oskrbovalne izvore, ozemlje, orožje in transportna sredstva, da bi privedle Kubo

v podrejen položaj satelita severnoameriškega imperializma. Moja država je v položaju Davida pred Golijatom, toda kljub temu se bomo borili za svobodo do zmage.“

Na obdolžitve s strani Kube je ameriški predstavnik sicer odločno odgovoril in skušal zavrniti trditve kubanskega ministra, vendar so bile njegove besede brez prave prepričevalnosti. Krivda Amerike na zločinskem napadu na Kubo se odraža predvsem tudi v ameriškem zagotovitlu, da se na Kubi sicer ne bojuje noben ameriški vojak (da je Amerika postavila celo najemniško vojsko proti Kubi, tega seveda ne povemo!), vendar Amerika ne bo dopustila, da bi se iz Kube širil komunizem po drugih deželah Južne Amerike. V teh besedah se namreč skriva bistvo ameriškega imperializma, ki se gesla protikomunistične borbe poslužuje samo zato, da lahko z oboroženo silo zatira vsako osvobodilno gibanje, vsak boj narodov za neodvisnost.

Zlaganim frazom Amerike v svetu tudi ne verjamejo (razen v tistih državah, ki se navdušujejo za „svobodni svet“ zahodnega imperializma) in je prišlo do številnih protiameriških demonstracij zlasti v južnoameriških deželah, kjer so napovedali, da bodo oddelki prostovoljcev odšli na Kubo, da se pridružijo četam Fidel Castra v boju proti ameriškim napadalcem in njihovim plačancem.

Programatična izjava nove vlade

V sredo dopoldne je kancler Gorbach podal v dunajskem parlamentu programatično izjavo nove zvezne vlade, v kateri pa ni bilo kaj bistveno novega. V glavnem je poudaril potrebo po sodelovanju pri reševanju posameznih problemov, ki so ostali nerešeni še iz programov prejšnjih vlad. Preležni del izjave se je nanašal na gospodarsko-socialne probleme v državnem merilu, poudarjena pa je bila tudi potreba po gospodarski integraciji v evropskem okviru.

Na področju zunanje politike je poleg izjave o doslednem spoštovanju avstrijske nevtarnosti bilo govora zlasti o vprašanju Južne Tirolske, pri katerem je slej ko prej prvenstvena zahteva vsestranska avtonomija.

Niti besede pa ni bilo v izjavi o manjšinskem vprašanju v Avstriji, čeprav leto še nikakor ni rešeno in čenrav je bil kancler Gorbach na to v tej zvezi izrecno opozorjen s strani osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Za pogajanja o Južni Tirolski med Avstrijo in Italijo še vedno ni sporazuma

Že za sredo marca napovedana pogajanja med Avstrijo in Italijo o vprašanju Južne Tirolske še vedno niso krenila z mrtve točke in slej ko prej ni znano, kdaj bi se naj sestala zunanja ministra obeh držav. Italija je pred nedavnim sicer predlagala, da bi se pogajanja pričela po 20. aprilu, vendar Avstrija ni pristala na ta predlog, ker bo v tistih dneh bival v Avstriji švedski kralj Gustav Adolf. Zato pa je stavila s svoje strani nove predloge, ki vsebujejo dva termina v zadnjem tednu aprila ter pet terminov tekom meseca maja. Italijanski odgovor na te predloge še ni znan.

Medtem pa se na Južnem Tirolskem še vedno nadaljujejo dinamični atentati in je bil v tej zvezi pred nekaj dnevi aretiran visok funkcionar južnotirolske ljudske stranke.

Evropski svet je sklenil:

Vsak otrok mora obvladati dva jezika

Gradnja združene Evrope na avstrijskih tleh še močno šepa

Na nedavnem zasedanju prosvetnih ministrov držav-članic Evropskega sveta v Hamburgu so med drugim tudi sklenili, da mora biti pouk na osnovnih šolah urejen tako, da bo vsak evropski otrok obvladal dva jezika. Tega zasedanja se je kot predstavnik Avstrije udeležil prosvetni minister dr. Drimmel, ki je sodeloval tudi pri sklepu o dvojezičnosti.

V Hamburgu je v krogu svojih kolegov tudi predstavnik Avstrije spoznal in poudaril veliki pomen učenja več jezikov: tudi pristojni minister Avstrije se je torej izrekel za načelo dvojezičnosti. Toda kako je mogoče to njegovo stališče spraviti v sklad z dejanskim stanjem v naši državi? Ne moremo namreč verjeti, da se je do tega spoznanja dokopal šele zdaj, marveč smo nasprotno prepričani, da so mu bile ugodnosti obvladanja dveh ali več jezikov znane tudi že takrat, ko je z „vzornim“ manjšinskim šolskim zakonom za Koroško praktično odpravil že obstoječo uspešno obliko učenja dveh jezikov, jezikov dveh sosednih narodov — dvojezično šolo. In ne samo to! Zaradi posebnih razmer na Koroškem je z uzakonitvijo omenjenega zakona ostala pretežna večina slovenskih koroških otrok celo brez osnovnošolskega pouka v materinščini.

Zanimalo bi nas, če je predstavnik Avstrije svojim kolegom na zasedanju v Hamburgu morda poročal o „uspehih“ tega zakona. Pač pa v to resno dvomimo, kajti sicer bi ga prav gotovo poučili, da so trenutne razmere v koroškem manjšinskem šolstvu v najostrejšem nasprotju z mednarodnimi načeli šolske vzgoje. Povedali pa bi mu tudi, da za uspešno in pravično šolsko politiko niso potrebni le formalno-demokratični zakoni, marveč je treba v prvi vrsti ustvariti pogoje, ki v danih razmerah tudi dejansko zagotovijo izvedbo in spoštovanje takih predpisov.

Vse to pa na Koroškem kljub neštetim opozorilom, prošnjam in zahtevam prizadele manjšine še manjka. Zato je naša mladina še daleč od tega, da bi v smislu sklepa Evropskega sveta lahko obvladala dva jezika, ko ji niti niso dane možnosti, da bi se v miru in z uspehom vzgajala v svoji materinščini! Gradnja združene Evrope na avstrijskih tleh in še posebej na Koroškem namreč kljub lepim besedam in sklepom še močno šepa in bo šepala tako dolgo, dokler ne bodo ustvarjeni pogoji za res dobro in prijateljsko razumevanje predvsem med narodoma, ki živita na skupni zemlji.

Wedenig na kongresu koroške SPÖ:

Prežeti nas mora socialistična zavest

Medtem ko so na nedavnem kongresu avstrijske komunistične stranke na Dunaju predvsem razpravljali o tem, kako bi po „avstrijski poti v socializem“ spet spravili komunistične poslance v parlament, je bilo na 10. kongresu koroške SPÖ zadnje soboto in nedeljo v Celovcu veliko govora o dosedanjih uspehih socialistične stranke, s katero sta razvoj in usoda Koroške „nerazdružljivo povezana“. Deželni glavar Wedenig, ki je bil ponovno izvoljen za deželnega predsednika stranke (za namestnika sta bila izvoljena predsednik deželnega zbora Sereinigg in deželni svetnik Sima), je v svojem obširnem referatu poudaril uspešni razvoj dežele v letih, odkar je na vodstvu socialistična stranka.

Na kongresu so govorili tudi o notranjem razvoju stranke, kot se je zlasti kazal pri posameznih volitvah in je bilo kritično ugotovljeno, da se ta merjenja sil niso vedno končala z zmago, marveč so včasih pomenila tudi razočaranje za SPÖ. V tej zvezi je predsednik stranke Wedenig popol-

noma pravilno ugotovil, da bo moč stranke dana šele tedaj, ko bo njene nosilce, funkcionarje in člane, prežela socialistična zavest.

In res je treba poudariti, da je pomanjkanje prave socialistične zavesti mogoče ugotoviti pri marsikaterem vodilnem članu koroške socialistične stranke, kar se med drugim odraža tudi v odnosu krajevnih funkcionarjev SPÖ do narodnostnega vprašanja.

Kajti prava socialistična miselnost ne pozna nacionalizma, še manj pa narodnega šovinizma, marveč se zavzema za načela vsestranske enakopravnosti, torej za enakopravnost tudi v narodnem vprašanju.

Kongresa so se udeležili tudi zastopniki stranke iz ostalih predelov Avstrije in je bil navzoč tudi državni predsednik SPÖ vicekancler dr. Pittermann, ki je posebno obširno govoril o gospodarski in finančni politiki Avstrije. Ugotovil je, da mora biti ta politika taka, da bo uživala zaupanje najširših plasti prebivalstva.

En dan pred kongresom koroške SPÖ pa so se v Celovcu sestale koroške socialistične žene, ki so ob tej priložnosti proslavile 50-letni jubilej obstoja svoje organizacije.

čanskih teženj, to je priznanje pravice, ki smo si jo sami priborili: pravice do enakopravnega življenja v miru in prijateljstvu z nemško govorečim sosedom v skupni koroški domovini!

Dan gozda

Letos je ponedeljek, 24. t. m., posvečen praznovanju Dneva gozda. Dan, posvečen tej koristni prirodni dobrini, ne bomo praznovali le v Avstriji, temveč je to praznovanje mednarodnega značaja. Pred desetimi leti je sedemdeset držav Združenih narodov sklenilo, da posvetijo vsako leto en dan problematiki gozda. Namen tega dneva in praznovanja je, da vedno znova opozarjajo vse ljudi na važnost in pomen gozdnih kultur. Gozd imenujejo »zeleno zlato«, dragocen zaklad kot najtrdnjšo hranilnico z najbolj izdatnim donosom obresti, ne le za državo in za našo z gozdovi obdarjeno koroško zemljo, temveč tudi za vsako kmečko gospodarstvo, predvsem za manjše in srednje kmetijske obrate. Zal je mali in srednji kmet po sili gospodarskih razmer prisiljen prepogosto segati v ta rezervoar svoje gospodarske substance, kar presega letni prirastek gozda. K temu koraku se odloči pogosto z veliko skrbjo, kaj bo v bodoče, ko te dragocene rezerve več ne bo ter stori to s težkim in krvavečim srcem, med drugim tudi zaradi tega, ker vsake kmečke oče želi svojemu nasledniku zapustiti na svoji kmetiji lep in košat gozd.

Na splošno so zadnja leta gozdnemu stanju prizadejala občutne rane, prekomerno so ga sekali ter je količina sečnje v primeri z letnim prirastkom previsoka tudi danes.

Prepogosti posegi našega malega in srednjega kmeta v to naravno hranilnico povzročijo niso njegova krivda, v nešteti opozovanjih bi nihče ne mogel trditi, da je morda tak kmet zanikrni ali pa slabo gospodar. Da pač zaide v denarne težkoče, kljub vsemu marljivemu delu in prizadevanju njega samega in njegovih družinskih članov, kajti povečini morajo na takih kmetijah gospodariti z družinskimi člani, ker tujih delovnih moči ne morejo plačevati ter si jih privoščiti, je posledica tega, ker kmetovo delo ni primerno in ustrezno plačano.

Ob Dnevu gozda je potrebno pomisliti tudi na to, ker je za očiuvanje gozda, ki je važen faktor za vse ljudi, nujno, da prodre v vsjo javnost in predvsem v poklicne ustanove razumevanje, da mora kmet izkupiti za pridelke na polju in v hlevu toliko, da ne bo treba ob vsaki iz tega vzroka nastali stiski zabrnati žagi in zasikati sekiri v gozdu.

Gozd je dragocena dobrina za našo državo in več kot tretjino avstrijske površine pokriva gozd. Gozd predstavlja dve tretjini avstrijskega blagovnega izvoza v lesu, oziroma izdelkih lesno predelovalne industrije.

Čuvajmo gozd, negujmo ga, prazne jase posadimo z mladimi gozdnimi sadikami — pravilno ravnamo z gozdom in ga ljubimo! Takim zamislim je namenjen Dan gozda. Učitelji bodo opozarjali na to vprašanje šolsko mladino, poklicne ustanove, gozdarski strokovnjaki pa bodo opozarjali vse prebivalstvo: Pomagajte vsi, da čuvamo gozd, ga gojimo in množimo!

Razen tega, da je gozd prvenstven faktor avstrijskega in hkrati bistven del koroškega gospodarstva, ki poleg izkupička za lastnike donša tudi neprecenljiv delež k zaposlitvi delavcev v najrazličnejših odtenkih dela v gozdu in z lesom sploh, igra gozd tudi zelo pomembno ključno vlogo v našem skupnem življenju.

Gozd je ogromnega pomena za klimatske razmere v deželi; vpliva na vodne pogoje in je kot zelene pljuč s čistim zrakom vir za zdravje in obnavljanje prebivalstva. Velikega pomena so naši temni gozdovi tudi za tujski promet, kajti kdo si ne želi, da se spocije, uredi razbičane živce in umiri srce v samotni gozdni tihoti.

Gotovo, dandanašnji tudi v gozdovih ni več tako tiho ter je precej romantike izgubilo. Zgradili so vozne poti, s katerimi so najoddaljene in prej komaj z vprego dostopne gozdne predele, predvsem v zimskih mesecih po sanincu, odprli svetu. Les odvažajo z motornimi vozili, traktorji in tovornimi avtomobili, ponekod tudi z žičnimi vzpenjačami. Motorna vozila brnijo in delajo hrup po gozdovih v začudenje in preplah divjadi. Ta napredek pa je gospodarska nujnost in le pozdraviti je, da so tudi v naši deželi zgradili že vrsto takih poti, s čemer se je dvignila ugodnejša in boljša prodajna možnost lesa tudi v oddaljenih krajih. Kljub temu pa je po obsežnih gozdovih še vedno na izbiru dovolj krajev, da se lahko tudi človek odmakne od poklicnega, cestnega in mestnega blavanja in vručenja ter se okrepiča za nadaljnjo življensko borbo.

In končno ne smemo pozabiti, da so bili gozdovi v času nacistične strahovlade zatočišča zaklonišča in izhodišča narodnoosvobodilnih borcev-partizanov, ki so se nasilju in krivici uprli in končno v gigantski junaški borbi doprinesli ogromen delež k zrušitvi nacističnega gospodarstva, katerega namen je bil z likvidacijo koroških Slovencev dokončno rešiti vprašanje slovensko govorečega ljudstva v naši deželi. Kri nešteti partizanski borci se polila zemljo gozdov, padle borci so tovariši za silo zavrleli v senci košatih dreves, odkoder so jih po zmagi povečini prekopali na domača pokopališča.

Eichmannov proces v Izraelu:**Morilec milijonov ljudi****trepeta za eno samo življenje — svoje**

Nihče proi hip niti ni opazil Eichmanna, ko se je kos stene odprl in se je prikazal v stekleni kabini, skupaj z eskorto treh policijskih stražnikov. Gladka, temna, brezhibno ukrojena obleka, kravata zavezana v tesnem vozlu. Malce izdelan in blede je ta obraz z ostrimi potezami, obraz, ki pomeni teror; vendar to nikakor ni obraz pravega človeka akcije. Mogoče je v resnici neprestano samo sedel za pisalno mizo, pisal ukaze in jih podpisoval: SS-Obersturmbannführer Adolf Eichmann; morda nikoli niti utegnil ni videti, kakšne so deportacije, ker je bil že spet zaposlen s podpisovanjem naslednjega ukaza...

Tako je izraelska novinarka opisala Eichmanna, kateri se zdaj pred jeruzalemskim sodiščem zagovarja zaradi krivde na umoru 6.000.000 Židov, ki so jih nacistični krivniki poslali v smrt na ukaz odgovornega za »dokončno rešitev židovskega vprašanja« — SS-Obersturmbannführerja Adolfa Eichmanna. Čeprav je Eichmann med branjem obtožnice, ki jo je moral poslušati stoje, demonstriral pristno prusko oficirsko šolo, pa se v nadaljnjem poteku procesa nikakor ne kaže več tako junaškega in samozavestnega. Ko spet sede, se začne na njem opazati rahla nervoza. Napeto poslušča in gleda, kar se dogaja. Skušča se delati mir-

Literarni večer slovenskih srednješolcev v Trstu

Po poročilu „Primorskega dnevnika“ so imeli slovenski srednješolci v Trstu posrečen literarni večer, na katerem so brali prispevke, katere so predložili za literarni natečaj, ki ga je razpisal odbor dijakov. Večera se je udeležilo nad 60 srednješolcev, ki so z zanimanjem poslušali svoje sošolce. Ob koncu pa so bile podeljene nagrade za najboljše prispevke. Prvo nagrado v znesku 5000 lir je prejel Griša Mikuž, kateri je napravil najboljši vtis s svojimi pesmicami ter odličnim prevodom ene izmed pesmi italijanskega pesnika Leopardija. Namesto druge in tretje nagrade (3000 oziroma 2000 lir) je komisija podelila tri enake nagrade po 2000 lir, ki so pripadle Mari Debeljuhovi, Volki Strgarjevi in Aljoši Volčiču.

V celoti je ta literarni večer — ugotavlja „Primorski dnevnik“ — izzvenel v dobro spodbudo k nadaljnjemu literarnemu prizadevanju dijakov.

Devet narodnih domov slovenskih izseljencev v Clevelandu

Slovenski izseljenci, ki že po desetletja živijo v Ameriki in po drugih državah širrom sveta, so kljub temu še vedno močno navezani na svojo staro domovino, predvsem pa na svojo narodnost, svoj jezik. O tem pričajo njihove številne narodne organizacije in narodni domovi, v katerih se redno zbirajo na kulturnih in družabnih prireditvah.

Samo v Clevelandu — v „ameriški Ljubljani“, kakor sami imenujejo to svoje mesto — imajo Slovenci devet kulturnih domov, ki se uspešno uveljavljajo kot ognjišča slovenske kulture.

V. spomladanski mednarodni velesjem v Zagrebu

Prejšnji teden je bil v Zagrebu svečano odprt letošnji spomladanski mednarodni velesjem, na katerem razstavlja skupno 652 razstavljavcev, od tega 484 domačih in 168 inozemskih iz 18 držav, in sicer iz Avstrije, Velike Britanije, Vzhodne in Zahodne Nemčije, Italije, Francije, Belgije, Nizozemske, Lichtensteina, Indije, Izraela, Švice, Sovjetske zveze, Japonske, Danske, Kanade in Amerike.

Letošnji zagrebški velesjem ni rekorder po številu udeležencev državnih, marveč pomeni tudi v drugih ozirih pomembno gospodarsko prireditev Jugoslavije, pomembno predvsem za utrjevanje in razširitev gospodarskih stikov Jugoslavije z ostalim svetom. Hkrati je to tudi prvi mednarodni velesjem, odkar je bila v Jugoslaviji uvedena prva stopnja devizne reforme in je pričakovati, da bodo zabeleženi zadovoljivi komercialni zaključki, ki bodo dali nadaljnji podvig jugoslovanski zunanji trgovini.

V razliko od lanskega zagrebškega veleseja na letošnji prireditvi ne prevladuje več razstavni, marveč sejmski del. Medtem ko je odpadlo lani na razstavni del 72.582 m² in na sejmski samo 28.618 m², odpade letos na razstavni samo 11.934 m², sejmski del prireditve pa se je povečal na 46.243 m² razstavnega prostora.

Poleg glavne prireditve — Sejma blaga za široko potrošnjo — obsega letošnji velesjem še naslednje prireditve: živilski sejem, ki je hkrati prvi kompleksni sejem živil doslej v Jugoslaviji, nadalje sejem pohištva, sejem tekstila in tekstilne konfekcije z revijo sodobnega oblačenja, mednarodna razstava in sejem „Medicina in tehnika“, ki je prav tako prvič v Jugoslaviji, „Mednarodna razstava varilne tehnike“, razstava merilne in regulacijske tehnike, razstava „Turizem in gostinstvo Jugoslavije“ in mednarodna razstava znanstvene in strokovne knjige ter publikacij. Omeniti pa je treba še dve kulturno-umetniški prireditvi, namreč razstavo „100 let poklicnih gledališč v Jugoslaviji“ ter razstavo slik in intimne plastike.

Razen tega pa spremljajo letošnje sejmsko-razstavne prireditve še strokovna posvetovanja, predavanja, seminarji, občni zbori in kongresi strokovnjakov ter znanstvenih in poslovnih organizacij ter ustanov.

PO ŠIRNEM SVETU

LONDON. — Dokončni izidi občinskih volitev za londonski mestni svet so naslednji: laburisti 84 sedežev, konservativci 62 sedežev. Laburisti, ki imajo že 27 let večino v občinskem svetu, so jo tudi letos obdržali, čeprav so zgubili 12 sedežev. Liberalci, komunisti in fašisti, ki so se volitev sicer udeležili, pa niso dosegli nobenega sedeža.

VARŠAVA. — V svojem zaključnem govoru za volilno kampanjo pred volitvami na Poljskem je Gomulka, generalni tajnik KP Poljske, med drugim dejal, da danes samo Adenauer zahteva revizijo sedanje poljsko-nemške meje na Odrin in Nisi. Prav posebej pa je opozoril, da bi dajanje atomskega orožja Zahodni Nemčiji pomenilo odpreti vrata novi vojni.

ZAGREB. — Na zagrebškem pomladanskem velesjemu, ki so ga slovesno odprli minuli petek, razstavlja poleg 484 jugoslovanskih razstavljavcev 168 inozemskih podjetij iz 18 držav Evrope, Azije in Amerike. Pri ocenitvi gospodarskega pomena tokratnega veleseja je državni tajnik za industrijo poudaril uspehe gospodarskega razvoja Jugoslavije, ki je v enem letu povečala družbeni produkt za 350 milijard dinarjev in vložila v gospodarski in družbeni standard okrog 900 milijard dinarjev. Povedal je, da je danes industrijska proizvodnja v Jugoslaviji za 4,5-krat večja od predvojnega.

LUEBEK. — Policijski svetnik Hans Ulrich Kasper, pomočnik direktorja policijske šole v Eutinu v Zahodni Nemčiji, je bil aretiran zaradi svoje nacistične preteklosti. Aretacija je bila izvedena po nalogu državnega tožilstva v Wuppertalu. Kasperju očitajo zločinska dejanja, ki so jih zakrivali policijski oddelki, ki so pod njegovim poveljstvom v zadnji vojni dušili partizansko borbo na vzhodni fronti.

DUNAJ. — Po poročilu APE je avstrijska vlada sporočila italijanski vladi nove predloge za nadaljevanje pogajanj o Južni Tirolski, ker prejšnjih predlogov Italija ni sprejela zaradi raznih svojih mednarodnih obveznosti. Za konferenco v Celovcu predlaga Avstrija dva datuma v zadnjem tednu aprila in pet datumov v maju.

LJUBLJANA. — V turistični sezoni od 29. junija do 5. septembra bosta vozila na progi Maribor—Reka posebni brzi vlak in pospešeni potniški vlak na progi Maribor—Hrpeleje-Kozina. Predvideno je, da bodo vlaka vlekle Diselove lokomotive, potovanje pa bo za cele tri ure krajše.

WASHINGTON. — Kakor poroča agencija AP, bo predsednik ZDA Kennedy med svojim bližnjim potovanjem v Evropo obiskal samo Pariz, kjer se bo sestal s predsednikom de Gaullem 31. maja ter 1. in 2. junija. Po nekaterih prejšnjih vesteh je bilo rečeno, da bo Kennedy potoval tudi v London.

ALŽIR. — V središču mesta Alžira je pred kratkim eksplodirala v zgradbi mestne policije plastična bomba. Eksplozija je porušila dva oddelka v stavbi, vendar človeških žrtv ni bilo. O dveh eksplozijah sporočajo tudi iz Konstantina. Menijo, da so bombe, ki so eksplodirale, postavili desničarski teroristi, ki hočejo tako protestirati proti de Gaullovi politiki v Alžiru. Francoske oblasti v Alžiru so izpustile iz zaporov 765 ljudi, med temi največ Alžircev. V zaporih pa še vedno zadržujejo preko 5000 ljudi.

NEW YORK. — Na podlagi prejšnjega sklepa Varnostnega sveta je bila ustanovljena komisija, ki bo izvedla preiskavo o okoliščinah, v katerih je umrl kongoški premier Lumumba ter o odgovornosti za njegovo smrt. V komisiji so mehiški pravnik Oscar Rabasa, burmanski sodnik U Aung Khine, Tešome Hailermarim iz Etiopije in Georges Creppy iz Toga.

AKRA. — V Gani so svečano proslavili dan afriške svobode. Organizirali so vrsto slovesnosti, komemoracije pred spomeniki žrtvam kolonializma in številna zborovanja. V okviru proslave dneva afriške svobode je na velikem političnem zborovanju govoril generalni sekretar Stranke narodne konvencije Gane Adamafo. Ob tem dnevu je izšla tudi knjiga »Afriki svoboda«, ki podaja pregled gibanja za neodvisnost afriške celine.

BUDIMPEŠTA. — Uradno je bilo objavljeno, da so pri madžarskih sodiščih ukinili posebne sodne svete, ki so sodili ljudem, obtoženim za dejanja oktobrskih dogodkov leta 1956. Ti sodni sveti so bili ustanovljeni s posebno odredbo leta 1957 pri vseh višjih in vojaških sodiščih, vendar so nekatere izmed njih ukinili že pred časom.

Slovenski književniki na Koroškem

Pod tem naslovom je opisal v ljubljanskih „Nalih razgledih“ svoje vtise z bivanja na Koroškem član skupine slovenskih pesnikov in pisateljev, ki so letos sodelovali na literarnih urah in večerih v okviru kulturnega in prosvetnega tedna koroških Slovencev.

Kakor lani, tako je tudi letos Slovenska prosvetna zveza iz Celovca povabila slovenske književnike, da sodelujejo z literarnimi večeri v kulturnem tednu koroških Slovencev, ki je trajal od 19. do 26. marca. Društvo slovenskih književnikov se je povabilu odzvalo in določilo skupino, v kateri smo bili: France Bevk, Anton Ingolič, Matevž Hace, Janez Menart, Slavko Jug in jaz. V enem tednu smo imeli po vaseh in mestih slovenske Koroške petnajst literarnih popoldnevov in večerov, in sicer: literarni nastop v Celovcu, na katerem smo brali vsi, in vsak dan po dva literarna večera v podeželskih krajih, kamor smo odhajali po trije in trije. Prepotovali smo skoraj vso slovensko Koroško in se — kolikor je pač to v enem tednu mogoče — seznanili z življenjem in težavami koroških Slovencev, o katerih sicer veliko beremo v časopisih, a vendar le malo vemo, kako jim gre.

Ti naši literarni večeri niso bili podobni nastopom, kakršnih smo vajeni doma: nastopom, na katerih pred bolj ali manj polnimi dvoranami bere nekaj pisateljev in pesnikov svoja dela, marveč so bili bolj neki bralni in družabni sestanki v kmečkih hišah in gostilnah, kjer nas je poslušalo kakih petnajst, dvajset do trideset ljudi, s katerimi smo se po branju pogovarjali o slovenskih knjigah in njihovih dvojezičnih šolah, o zadnjem popisu prebivalstva in o tem, kdo je napisal, da je Slovenec in kdo, da je Nemec, o kmetovanju in gozdarstvu, o živinoreji in kako se obnašajo Nemci v njihovem kraju, o spominih na koroške partizane in o sodobni motorizirani mladini, potem pa smo v skupi zapeli kako slovensko pesem, posedli okrog iste mize in nazdravili Slovincem na tej in oni strani. Veseli smo bili vsakega človeka, ki je prišel na takšen večer in je z odprtimi očmi poslušal, kar smo pripovedovali, čeprav morda ni razumel vsega, kar smo skušali prebrati razumljivo, tako razumljivo, da bi se spričo tega modernisti držali za glavo.

Brali smo in govorili kakor neki učenci slovenske besede, potisnjeni iz modernega sveta nazaj v čitalniški čas. Poslušali so nas kmetje in drvarji, žene in otroci, ki so jih matere pripeljale s sabo, v Celovcu nas je poslušalo tudi nekaj izobražencev in dijakov s slovenske gimnazije — toda skoraj povsod smo med poslušalci zaman iskali fante in dekleta, ki so odšli za kruhom v bližnje tovarne in delavnice in bodo morda kmalu pozabili po slovensko misliti in govoriti. To, kar se vedno počno njihovi očetje in dedje, ki pomnijo plebiscit, nacizem in potem partizane, ki še berejo Mohorjeve knjige, pojejo v pevskih zborih in igrajo Finžgarjeve igre, marsikomu med mladimi že postaja tuje...

A vendar smo se kljub tem trpkim občutkom vrnili s Koroškega veseli; slovenska beseda, ki jo pisatelji in pesniki vsak po svoje oblikujemo in pripovedujemo, ne zazveni v nobeni naši šoli in v nobenem kraju, kamor hodimo na literarne večere, tako, kakor je zazvenela med rojaki za Karavankami, ki so sredi tujega morja vedno bolj žejni vsega, kar je slovensko in domače.

Lojze Krakar

Dunajski slavnostni tedni 1961

V dobrem mesecu, 27. maja, se bodo na Dunaju pričeli letošnji slavnostni tedni, ki bodo do 25. junija privlačevali v prestolnico Avstrije številne domače in tuje ljubitelje kulturno-umetniških predstav in prirediteljev. Spored letošnjega festivala je posebno obširen in vsebuje predstave v vseh dunajskih gledališčih in operah, koncerte in razstave. Poleg tega pa bosta v tem času na Dunaju X. mednarodni glasbeni festival in XXXV. svetovni glasbeni festival mednarodne družbe za novo glasbo (SIMC). Posebna vrsta prirediteljev se bo odvijala pod naslovom „Richard Strauss — simfonično delo in pesem“, prav tako pa se bodo spomnili 150-letnice rojstva Franza Liszta.

Dramska in operna gledališča bodo pretežno del svojih komadov uprizorila pod skupnim naslovom „Misel svobode v dramih“. Igrana bodo skoraj vsa najbolj znana dela iz svetovne literature, predvsem klasična, katerim pa se bodo pridružili tudi komadi sodobnih avtorjev. Tako bomo v začetnem sporedu pri dramskem delu imena Shakespeare, Lessing, Schiller, Raimund, Grillparzer, Schnitzler, Lothar, Zuckmayer, Nestroy, O'Brien, Hauptmann, Hofmannsthal, Bäuerle; pri opernem in opernem delu pa Puccini, Beethoven, Wagner, Čajkovski, Berg, Kalman, Rossini, Strauss, Millöcker, Heuberger, Lehar, Ziehrer in druga. Enako pester je tudi spored

Edinstven užitek za ljubitelje glasbe:

Slovenska filharmonija v Celovcu

Za ljubitelje glasbe se obeta v Celovcu edinstven užitek, kakršnega smo deležni le redkokdaj. V okviru kulturne izmenjave med Koroško in LR Slovenijo bo namreč v Celovcu gostoval orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane in bo imel koncert

v petek, 28. 4. 1961 ob 20. uri v veliki dvorani Doma glasbe

Pod vodstvom svojega priznanega dirigenta Sama Hubada bo orkester igral naslednje komade: „Karneval“, uvertura (Anton Dvorak); „Koncert za violino in orkester“ (Lucijan M. Škerjanc), solist Igor Ozim; „Simfonija v h-molu, patetična“ (Peter I. Čajkovski).

Slovenska filharmonija, ki je znana po vsej Jugoslaviji in tudi v inozemstvu, ima bogato tradicijo. Že leta 1701 je bila v Ljubljani ustanovljena „Accademia philharmonica“, kateri je leta 1794 sledila „Filharmonično društvo“, medtem ko je po prvi svetovni vojni začela delovati „Ljubljanska filharmonija“, ki se je leta 1948 kot javna ustanova preimenovala v „Slovenska filharmonija“. Sploh je Ljubljana središče slovenske kulture in umetnosti ter ima zelo močno razvito tudi glasbeno dejavnost, v kateri zavzema častno mesto prav Slovenska filharmonija.

Gostovanje Slovenske filharmonije prihodnji petek bo torej zares nekaj izrednega in bi bilo lahko vsakomur žal, če bi to priložnost zamudil. Vstopnice za koncert se dobijo od ponedeljka naprej v predprodaji v Koroškem deželnem poštovalnem uradu in stanejo od 10 do 28 šillingov.

Nova revija za mladino

Pri založbi »Borec« v Ljubljani so sklenili izdajati novo mladinsko revijo pod naslovom »Kurirček«, v kateri bo v pretežni večini objavljena literatura s partizansko tematiko, iz zgodovine narodnoosvobodilne borbe in spomini bivših partizanov. Revija bo namenjena učencem višjih razredov osnovnih šol, sodelovali pa bodo pri njej znani slovenski pisatelji, kot so na primer France Bevk, Tone Seliškar, Bogomir Magaima in drugi, ter priznani slovenski slikarji, n. pr. Ivo Šubic itd.; poleg teh pa bodo sodelovali še znanstveni in strokovni sodelavci instituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani.

Revija bo spremljala tudi dogajanja v svetu, imela pa bo seveda tudi možnosti za sodelovanje otrok. Izhajati bo začela že prihodnji mesec.

Japonska cenzura je stroga

Japonska filmska cenzura je pri glavnih filmskih proizvodnih podjetjih dosegla, da v njihovih filmih ne bo več prizorov, ki bi utegnili kakor koli kvarno vplivati na japonskega človeka. Predvsem ne bodo smeli japonski filmi, namenjeni domači publiki, prikazovati umorov in sploh prizorov, kjer bi bila uporabljena sila ali surovost. Prepovedana je uporaba nožev, revolverjev in drugega orožja, strogo so prepovedani prizori s slačenjem žensk. Japonski filmi v prihodnje tudi ne bodo smeli prikazovati malopridnežev, kockarjev, pustolovcev in podobnih pridaničev. Vse to cenzura utemeljuje s tem, da je kvarno za mladino.

vali mednarodno znani znanstveniki iz Avstrije, Anglije, Nemčije in Švice, bolj družabnega značaja pa bodo slavnostni večer novinarskega kluba Concordia, modna revija dunajske modne šole, Dan cvellic ter Dunajski kulinarčni tedni.

Slavnostna otvoritev festivala bo 27. maja ob 20.30 uri pred dunajskim magistratom, kjer bo govoril zvezni prezident dr. Schörf, nato pa se bodo vrstile glasbene prireditve na raznih krajih Dunaja.

Razširimo dejavnost in vpliv prosvetnih društev

(7. nadaljevanje)

Namesto samostojno mislečih ljudi z jasnim obzorjem in pogledom na svet, kakor se razvija, drvim v nevarnost letargije, postajamo sužnji tehnike in pohlepa njenih političnih činiteljev, ki nam po svoje hočejo krojiti usodo in odmerjati vsakdanji kruh. Tu je — ne le med nami in našimi sosedi, temveč na splošno v svetu — vedno bolj očitna velika vrzel. Mladina se z vsemi razpoložljivimi tehničnimi sredstvi — s filmom, televizijo, zabavno glasbo po radiu in ploščah — na veliko zavaja k navdušenju za plitkosti in plehkosti samo na profit preračunane »sodobne« skomercializirane »kulture« svojega in drugih narodov.

Kaj lahko pričakujemo od takega širjenja in posredovanja kulture med mladino, vidimo najbolj na primeru Amerike, kjer mladina ne pozna likvidatorjev vsakega osebnega dostojanstva in vsake narodne samobitnosti kot osnov kulture in prosvete — glavačev krvavega nemškega nacizma. In koliko se vzgoja mladine po naših šolah in vsestransko protežiranih organizacijah razlikuje od kulturnega pojmovanja v Ameriki ali pa na našem »evropskem zahodu«? Zakaj se pouk zgodovine po šolah zaključuje z letom 1938? Ali morda res zato, da mladina ne bi spoznala borbe za narodno osvoboditev, za dostojanstvo človeka, za enakopravnost in sožitje med narodi? Ali se merodajni činitelji res bojijo, po šolah zločin imenovati zločin in označiti krivico nad drugimi narodi in tudi nad svojo mladino, kot se je izvajala v preteklosti s krivico?

Vsa ta in še druga vprašanja nam prihajajo na misel, ko poskušamo izluščiti pomen dela naših prosvetnih društev, ko iščemo in odkrivamo njihov globji, ne toliko nacionalno kulturni kakor pa občelovečanski smoter. Spričo danih okoliščin za našo kulturno-prosvetno dejavnost spoznavamo, da dejavnost naših prosvetnih društev v zadnjem desetletju ni bila osredotočena zgolj na reševanje naših narodno-kulturnih problemov, temveč da je v enaki meri med našimi sodeželanici avstrijske narodnosti poskušala posredovati možnost da bi razumeli naše zgodovinsko dokazano poslanstvo v tem delu Evrope, da njihove kulture nikoli nismo preganjali ali jo omalovaževali, temveč smo v vseh svojih prizadevanjih branili pred potujčevanjem le tisto, kar je naše, kar izvira iz globokih srčnih čustev našega človeka, da pa smo vedno spoštovali in cenili njihove resnično kulturne stvaritve in prizadevanja za plodno sožitje obeh narodov v deželi. In nič drugačno ni in ne more biti naše kulturno-prosvetno prizadevanje danes. Slej ko prej je načelo naše kulturno-prosvetne dejavnosti: Tujega nočemo, a svoje hočemo in moramo braniti!

Prav to pa je glavni pomen in smoter dejavnosti naših prosvetnih društev. Mislimo, da se ne motimo, če menimo, da bomo po tej poti postopoma, z odmiranjem na smrt obsienega velenemškega nacionalizma, našli večje razumevanje v deželi. S tem pa si bomo utirali vedno širšo pot med ljudstvom, pot, na kateri se bomo posvetili obeh narodnosti srečevali in izmenjavali svoje kulturne in prosvetne dobrine preteklosti in sedanjosti in tako doprinali k uresničenju splošne želje, da v skupni domovini ne bomo mejaki, ki živijo v medsebojnem prepiru, marveč bomo kot dobri sosede živeli v medsebojnem spoštovanju in razumevanju.

(Se nadaljuje)

koncertov, ki bodo obsegali kompozicije mnogih mojstrov glasbe; da omenimo le nekaj imen: Schubert, Berlioz, Liszt, Bruckner, Brahms, Musorgskij, Dvorak, Strauss, Sibelius, Schmidt, Schönberg, Bartok, Webern, David, Weill, Walton, Nabokov, Seiber, Šostakovič, Britten, Haydn, Mozart, Beethoven itd.

Pretežni del uprizoritev bodo izvajali domači igralci in glasbeniki, sodelovalo pa bo tudi več ansamblov in posameznih umetnikov iz drugih držav. Tako so za gledališke predstave napovedali gostovanja ansambli Helen Hayes (Amerika), Düsseldorfer Schauspielhaus in Schiller-Theater (Nemčija), Schauspielhaus Zürich (Švica), Theater de l'Atelier Paris (Francija) in Theatre Royal Windsor (Anglija). Poleg dunajskih simfonikov in filharmonikov bodo nastopali orkestri iz Kölna, Berlina, Pariza, Londona in Los Angelesa, nadalje kvartet Amadeus in madžarski godalni kvartet, medtem ko se bodo dunajskim zborom pridružili zbor Slovenske filharmonije iz Ljubljane, zbor londonskega radia, zbor iz Spanije in komorni zbor iz Holandske. Mnoga znana imena najdemo med napovedanimi dirigenti, isto pa velja tudi za pevce-soliste, ki bodo nastopili v raznih uprizoritvah.

Naj navedemo še glavne razstave, ki jih bodo priredili v okviru letošnjih slavnostnih tednov na Dunaju. V avstrijski galeriji je že zdaj razstava svetovno znanega slikarja Paula Cezanna; v Domu umetnosti razstava „100 let Doma umetnosti — prispavek k dunajskemu kulturnemu življenju“; nadaljnje razstave bodo: moderno slikarstvo in plastika v Avstriji od leta 1945; grafike in risbe od gotike do baroka; arhitektonske risbe od 15. do 20. stoletja; glasbeni instrumenti z vsega sveta; južnotirolska ljudska umetnost; francoske skulpture od Rodina do danes itd.

V tednu od 20. do 24. junija bodo v okviru slavnostnih tednov tudi »evropski razgovori 1961«, pri katerih bodo sodelo-

15 let APZ „Tone Tomšič“

Akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ tudi za koroške Slovence ni tuj pojm, saj je ta ansambel z uspehom gostoval tudi v naših krajih. Prihodnji petek, 28. aprila, pa bo APZ „Tone Tomšič“ obhajal pomemben jubilej: 15-letnico svojega obstoja in delovanja.

Zbor je bil leta 1946 ustanovljen v mladinski delovni brigadi kot „Studentski pevski zbor“, ob svoji peti obletnici pa je postal naslednik svoječasnega Maroltovega „Akademskega pevskega zbora“, katerega tradicijo nadaljuje še danes.

Prvih 12 let je zbor vodil tudi pri nas dobro znani dirigent Radovan Gobec, zadnja tri leta je imel vodstvo v rokah Janez Bole, letos pa je postal vodja zbora 26-letni študent glasbe Lojze Lebič. V zadnjih 15 letih je imel zbor okoli 400 koncertov doma in v tujini, trikrat pa je sodeloval na mednarodnih študentskih festivalih v Franciji.

Ob petnajstletnici svojega obstoja bo APZ „Tone Tomšič“ priredil v Ljubljani slavnostni koncert moderne umetne slovenske in tuje pesmi.

Minulo nedeljo v naših društvih:

Dve uspeli odrski prireditvi . . .

V Bilčovsu so v nedeljo, dne 15. aprila 1961, gostovali igralci in igralke Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“ iz Št. Janža v Rožu. V prosvetno dvorano pri Miklavžu so povabili domačine iz Bilčova in okolice, da se udeležijo gostovanja bratskega prosvetnega društva, ki stremi za enakimi cilji, kakor tudi zelo živahno razgibano domače prosvetno društvo: po izobrazbi in kulturni dejavnosti.

Razveseljivo je bilo in lepo spričevalo za naše ljudi, kajti tudi tokrat so v zelo velikem številu napolnili dvorano pri Miklavžu. Nestrpno pričakovanje zbranega občinstva, preden se je dvignil zastor, je bilo lepo nagrajeno. Dragi gostje iz Št. Janža so posredovali in uprizorili značilno ljudsko igrano F. S. Finžgarja „Razvalina življenja“.

Uvodoma je zastopnik šentjanskega prosvetnega društva Flori Lapuš spregovoril pozdravne besede, izrazil svoje veselje nad tako številno udeležbo in na kratko razložil igro z globoko in pretresljivo vsebino. Avtor igre je tudi nam koroškim Slovence dobro poznan pisatelj, katerega dela tudi naša mlajša in starejša generacija z velikim užitek prebira ter se navdušuje ob lepoti neizčrpane in neminljive umetnosti slovenskega literarnega ustvarjanja. Pisatelj Finžgar in avtor igre „Razvalina življenja“ je letos praznoval devetdesetletnico svojega slovenski besedi in plemeniti književni umetnosti posvečenega življenja. Tega jubileja se je spomnil tudi govornik ter dejal, da je ta prireditvi s Finžgarjevo igro namenjena proslavi pisateljevega visokega življenjskega jubileja in praznika. V širokih obrisih je opisal tudi pisateljevo življenje in njegovo literarno delo.

Uprizoritev resne in nikakor ne lahke igre je napravila na vse navzoče globok vtis. To seve ni nobeno čudo, ker igrali so, lahko rečemo, odlično, doživeto in dobro nastudirano. Vse priznanje velja režiserju, kakor tudi vsem posameznim igralkam in igralcem, ansamblu, ki sestoji iz samih mladih sil, med katerimi so bili taki, ki so žele prvič nastopiti na odru. Ponosni smo lahko, da je med našo koroško slovensko mladino toliko talentov in kar je vzpodbudno: ta mladina ima tudi smisel za višje ideale, za lepoto in ljudsko umetnost.

Kakor ljudje radi prisostvujejo prireditvam domačih igralcev, tako je bila publika tudi srčno hvaležna igralski družini SPD „Svobode“ iz Št. Janža za lepo in plemenito doživetje, ki ga je bila deležna minulo nedeljo.

V Ločah pri Pušniku pa je gostovalo Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ iz Skofič s svojim pevskim in tamburaškim zborom, instrumentalnim triom, igralsko skupino ter s sodelovanjem pevskih zborov SPD Hodiše in Loga vas.

Kljub temu, da so šele pred štirinajstimi dnevi gostovali v Ločah Jeseničani z igro „Globoko so korenine“, je bila tudi tokrat

udeležba starih in mladih ljubiteljev naših pevskih in odrskih prireditev izredno velika, kar znova dokazuje nezmanjšano zanimanje našega ljudstva za to vrsto ljudske prosvete.

Pred hvaležnimi poslušalci se je odvijal pester, živahen in menjajoč se spored dobro zapetih pesmi, igranja tamburašev in nastop instrumentalnega tria. Lep uspeh je dosegla tudi izvrstno odigrana veseloigra „Rdeči nosovi“. Ob zaključku pa so združeni zbori skupno zapeli več pesmi.

Vse točke so ljudje sprejemali z velikim navdušenjem in nastopajoče nagradili z živahnim aplavzom in veselimi vzkliki.

...in lep pevski koncert

Železna Kapla. — Minulo nedeljo je bila pri nas spet slovenska kulturna prireditvi, pevski koncert, pri katerem je sodeloval združeni zbor SPD „France Pasterk-Lenart“ iz Št. Vida v Podjuni in Železne Kaple. Koncert je organiziralo SPD „Zarja“ ter s to prireditvijo v kroniko svoje prosvetne dejavnosti spet lahko zapiše lep uspeh. Kljub temu, da je okolica oddaljena, kljub temu, da je pomladanska nedelja vabila ljudi na vse strani, so ljubitelji

večno lepe slovenske pesmi, mladi in stari, napolnili kino-dvorano. Med gosti smo opazili tudi g. župana Ferijana iz Bele in g. župnika Messnerja. Na prireditvi smo lahko imeli vtis in po koncertu smo slišali, da so bili udeleženci nadvse zadovoljni.

Prireditvi je otvoril predsednik domačega prosvetnega društva Peter Kuhar in s pristrčno dobrodošlico pozdravil navzoče Kapelčane in okoličane. Ob tej priložnosti je spomnil na to, da je prireditvi ob obletnici zgodovinskega dne, žalostnega spomina nešteti koroških Slovencev, ko so nacistični „končni reševalci slovenskega vprašanja na Koroškem“ hoteli z likvidacijo živega ljudstva za večne čase izbrisati slovenski značaj naše zemlje. Posrečilo se jim ni. storili pa so nepopisno gorje. Naša slovenska pesem, zvesta spremljevalka našega ljudstva v vseh dobrih in hudih časih, se je oglasila tudi v hladnih tujih pregnanstvih ter telesno in duševno trpeče izseljenke tolažila in bodrila, da so lažje dočkali dan rešitve in vseljenja, v kar so verovali vedno in niso dvomili niti trenutke.

Na prireditvi je bilo tudi veliko mladine in mimogrede povedano: mladini je treba predvsem predočiti, kaj vse je storil krvavi nacizem nad našim ljudstvom, prav posebno tudi v okolici Železne Kaple. Po-

Dan izselitve med našimi izseljenci

V petih krajih — Brnci, Št. Jakobu, Skofičah, Celovcu in Pliberku — so se zadnje soboto in nedeljo zbirali naši izseljenci, da se v družbi sotrpinov spomnijo dogodkov pred devetnajstimi leti. To niso bila zborovanja, tudi ne sestanki, kjer bi ta ali oni govornik v dolgem referatu govoril o pomenu tega dne; ne, bila so to v pravem pomenu besede srečanja naših izseljencev, posvečena dnevu izselitve in namejnena prosti izmenjavi misli in obujanju spominov. In kot take so jih mnogi, mnogi izseljenci — osiveli očetje in matere ter doraščajoča mladina, ki jo je zločinska izselitev leta 1942 iztrgala iz brezskrbnih let otroštva — tudi posebno pozdravili kot lepo priložnost za srečanje vseh tistih, ki so svoječasno delili usodo izgnanstva.

Bili so v vsakem posameznem kraju kot prave družine, ki jih je v letih izseljenštva družila skupna usoda in ki jih tudi danes združuje skupna zavest, da so bili izseljeni le zaradi tega, ker so ostali zvesti narodu in jeziku, ker se niso uklonili režimu nasilja in krivice. In pogovarjali so se o mnogih vprašanih in vsak je vedel povedati nekaj svojega. Vrstili so se grenki spomini na dan in uro, ko so jih oborožene SS-ovske tolpe prebudile iz spanja in jih kot zločince pregnale z rodne grude; na brezpravno življenje v taboriščih, kjer je najmanjši prekršek pomenil smrtno nevarnost; na prisilno delo, za katero niso prejeli plačila, marveč le sramotno nizko „miloščino“; na dolga leta hrepenenja po domu, v katerih jih je držala pokonci le neomajna vera v zmago resnice in pravice; na končni poraz krvavega režima in povratek v domovino, kjer so jih čakali izropani in zanemarjeni domovi; in slednjč še na 19 let dolgo borbo za popravo ogromne škode, na leta, ko se je slovenskim žrtvam fašizma godila nova krivica. Še posebej pa je spomin veljal tistim sotrpinom, ki so za vedno ostali v hladni zemlji tujine ali pa so po povratku predčasno umrli na posledicah prestopnega trpljenja.

„Tudi današnja Avstrija očitno izpolnjuje povelje Hitlerja: Macht mir das Land deutsch!“ Tako se je glasila ugovovitev enega izmed udeležencev teh srečanj. In kaj bi se temu čudili! Dolga vrsta bridkih izkušenj in razočaranj, ki so jih že vsa leta deležni slovenski izseljenci in ki jih dnevno doživljamo koroški Slovenci v celoti, je močno izpodkoptala zaupanje v dobro voljo naše države, da bi pravično rešila manjšinsko vprašanje. Zato je slej ko prej v polni meri upravičeno geslo, s katerim so se izseljenci razhajali s svojih srečanj: **Stirnimo naše vrste, združimo vse naše sile v boju za doseg vsega, kar nam gre!**

Zločin nad trojno pomladjo

Prva koroška partizanska edinica, okoli dvajset borcev, se je pozimi 1942/43 gibala v okolici Peršmanove domačije v Podpeci. Pri tej hiši se v začetku ni oglašala, kar sta gospodar Luki in gospodinja Nani nekako zamerila, ker sta menila, da jim ne zaupamo. Peršmanovi so bili vsak čas pripravljene za odgovorno in tvegano sodelovanje z narodnoosvobodilno vojsko. In zares, pozneje smo bili pri Peršmanu kot doma, staro in mlado pri hiši je bilo z dušo in telesom z nami, podnevi in ponoči so bila domača vrata na stežaj odprta borcem za svobodo.

Nacistična soldateska je bila v tem kraju brez moči. Kadar so pri Peršmanu spraševali za »banditi« in zaslizevali odrasle in otroke, nikoli niso od njih ničesar zvedeli. Niti z lepimi niti z grdim jih niso pripravili do tega, da bi kaj izdali. Otroci, ki so se podili po širnem posestvu, so bili dobri strazarji. Imeli so lep pregled v široko okolico in Nemci od nobene strani niso mogli v Podpeco, da bi jih Peršmanovi otroci pravočasno ne opazili. Zaradi tega so bili partizani pri Peršmanu varni, kjer so se krepčali in odpočili od hudih naporov, pogosto

pa so v tej rodoljubni družini zdravili tudi kakšnega ranjenega ali bolnega borca.

Tako je bilo v tem kraju vsa tri leta partizanske borbe in končno se je iz Vzhoda in vseh strani že kazala jutranja zarja konca vojne in zmaga nad fašizmom je bila takorekoč že dobljena. Iz oči vseh Peršmanovih je žarelo veselje, kadar je bilo v domu in okoli hiše številno dobro oboroženih partizanov, v začetku le po dvajset, takrat pa po dve- do štiristo.

Trinajst dni pred koncem vojne, bilo je 25. aprila 1945, se je pri Peršmanu nahajala manjša partizanska edinica. Bilo je proti večeru, ko so Nemci v polkrogu obkolili Peršmanovo domačijo in začeli z vseh strani streljati v poslopje. Partizani so se umaknili v Blajševo osenco in od tam s streli iz strojnice zadrževali Nemce. Ko se je stemnilo, je bilo nekaj časa vse tiho, nato pa so zaropotali kratki in dolgi rafali iz brzostrelk pri Peršmanu, okoli desetih ponoči pa je začela domačija goreti, nastal je ogromen ogenj, ki je uničil veliko hišo, dva hleva in druge manjše stavbe; do neba so švigali plameni strahotno in pošastno.

To noč se je odigrala pri Peršmanu grozotna krvava tragedija, kajti v plamenih so gorela tudi trupla Peršmanove družine. Zgodil se je zločin tik pred popolnim polumo nacističnega nasilja, zločin, ki so ga povzročile pobesnele fašistične zveri v človeški podobi. Preživela hčerka Anica Sadovnik pripoveduje, da so vdrli v hišo z brzostrelkami oboroženi SS-ovci ter svetili z žepno svetilko. Kot obsedane krvoločne zveri so streljali in morili in zamolklo, grozno so odmevali rafali iz kleti, kuhinje, shrambe . . . Stopili so še v družinsko sobo, pod klopjo sta bila skrita Anica in njen še manjši brat. Zločinci so se še prepirali, kateri naj ima prednost, da ustrelj otroka, eden je spustil kratak rafal v otroka in hladno dejal »sind schon gut«! Anica je na čudo hude rane prebolela in ostala pri življenju, kot živa priča grozotnega dejanja.

Očividec, partizan Janez Kranjc, ki je drugi dan videl grozotno razdejanje, je pravil, da je v tej vojni videl že strašne grozote, ki so jih nad našimi ljudmi počenjali Nemci, prizor pri Peršmanu pa je tako strašen, da ga ni mogoče opisati. Pred hišo je ležala mati z enoletnim tudi ustreljenim otrokom, malo proč sestrim gospodarja Katrca in ob njej mrtvo dekletce kakih sedem let. Vojnalo je po ožganem človeškem mesu.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Skofičah

bo s svojo igralno skupino, pevskim in tamburaškim zborom ter instrumentalnim triom priredilo

Pestro prosvetno prireditev

v soboto, dne 22. aprila 1961, ob 20.00 uri

pri Serajniku v Slovenjem Plajberku

Sodelujeta tudi pevska zbor SPD Hodiše in Loga vas

POTUJOCI KINO SPZ

predvaja slovenski umetniški film

„NE ČAKAJ NA MAJ“

(II. del Vesne)

v soboto, dne 22. aprila 1961, ob 20.00 uri v Št. Janžu pri Tišlarju.

kazati ji je treba v pravilni luči nevarnost, ki jo predstavljajo znova razni neonacistični zagoni in zalet, ki jih netijo tisti majhni Eichmanni, ki jim ni do pomirjenja in mirnega sožitja med obema narodoma v deželi. V šoli se mladini iz zgodovine nacistične dobe grozot in krivic iz zelo prozornega namena skratka vse zamolči, kajti nočejo, da bi učeča se mladina spoznala, kako kvarne posledice ima lahko spet nebrzdano podžiganje šovinizma ter nacionalne nestrpnosti in mržnje.

V okoli dve uri trajajočem sporedu se je odvijal spored pevskega koncerta. Menjaje sta posredovala mešani in moški zbor kolekcijo lepih, predvsem koroških narodnih, pa tudi umetnih slovenskih pesmi. Ne bi bilo lahko reči, katera pesem je najbolj užgala, gotovo pa so pesmi podjunskega ljudskega pesnika Lesičjaka zelo ugajale. Zboru je dirigiral mladi zborovodja Vladimir Prušnik, kritiko pa so izrekli hvaležni poslušalci, ki so z užitek in iz srca kipečim odobravanjem sprejemali vase lepo slovenske melodije in besede ter preživeli dve urici čistega, lahko trdimo umetniškega doživetja.

Koncert je uspel nadvse dobro, kar naj bo v zadoščenje požrtvovalnim pevcem in pevкам, duška temu je dal v iskrenih zahvalnih besedah pevskeemu zboru „France Pasterk-Lenart“ tudi stari in vedno zvesti Vivodov oče iz Lobnika.

Celovski mestni zdravstveni urad je meseca marca registriral naslednje nalezljive bolezni: šestkrat škrlatinko, sedemkrat pljučno jetiko, dvakrat jetiko drugih organov, enkrat oslovski kašelj in dvanajstkrat gripo. Za pljučno jetiko je umrla ena oseba. Pri zdravstvenem uradu so prijavi tudi štiri poškodbe, povzročene po pasjih vgrizih.

Dvanajst članov Peršmanove družine so zahrbtno v zaščiti temne noči zverinsko pobili, med temi sedem otrok v starosti od enega do dvanajstih let. Pri življenju so ostali dve deklici in fant Luki, ki je danes mladi Peršman. Šestnajst let je minilo po tem zločinu, toda krivcev še do danes niso našli!

Pomlad je bila takrat, kakor se je povrnila tudi letos, pomlad je bila tudi v mladem čvrstem Peršmanovem naraščaju, velika pomlad vseljenja zaslužjenih in trpinčenih, svoboda je bila pred vratmi, toda nacistični zločinci so trojno pomlad oskrunili z nečloveškimi krvoprelitjem ter so s tem še dodali prispevek v kroniko nepopisnih in nepozabnih nacističnih grozodejstev.

Gašper

KOLENDAR

Petek, 21. april: Anzeim
Sobota, 22. april: Soter
Nedelja, 23. april: Voljeh
Ponedeljek, 24. april: Jurij
Torek, 25. april: Marko
Sreda, 26. april: Klet
Četrtek, 27. april: Cita

Teško prislužen denar

KABARDINSKA PRAVLJICA

Neki oče je imel sina lenuha. Oče je garal od jutra do poznega večera, sin pa je od jutra do poznega večera lenuharil. O tem, da morajo ljudje pošteno delati, še pojma ni imel: jedačo in pijačo so mu vso prinesli, obleko pa so mu vso sešile druge roke. In tudi očetovega denarja mu ni bilo žal: trošil ga je, ne da bi ga kdaj zapekla vest.

Očetu je začelo to naposled že presedati. Sklenil je, da navadi sina dela in da mu privzgoji varčnost. Sina je odpeljal v sosednji aul in ga dal služiti za zlatnik na leto.

Lenuha ni čisto nič mikalo, da bi šel služiti, pa kaj si je mogel pomagati? Toda ko je gospodar izvedel, da je ta lenuh bogatih staršev sin, si je mislil:

»Zakaj bi fanta podil kakor druge delav-

ce? Bržda ga niso v ta namen pripeljali k meni! Če ga bom priganjal, mi bo oče še zameril!«

In gospodar lenuha ni silil delati. Mladega postopača je dobro hranil in ga lepo oblačil.

Minilo je leto. Gospodar je dal lenuhu zlatnik, kot je bilo domenjeno, in ga odpustil.

Sin je prišel domov.

»No, kako je, sinko, si delal?« ga vpraša oče.

»Delal.«

»Si dobil plačilo za svoj trud?«

»Dobil.«

»Daj mi ga no sem!«

Sin je izročil očetu zlatnik, ki mu ga je bil dal gospodar. Oče vzame zlatnik in ga meni nič tebi nič zažene v reko. Sin se temu še malo ni začudil; še zmenil se ni za to čudno očetovo dejanje. Kakšen denar pa je to, si je mislil — en boren zlatnik!

»No, sinko,« je nato rekel oče, »delaj še leto dni!«

In ga je odpeljal v drug aul k drugemu gospodarju. S tem gospodarjem se je domenil, naj dela sin pri njem natanko leto dni in naj dobi zlatnik za svoje delo.

Tudi ta gospodar je pomislil, kakor že prvi:

»Morda so mi pripeljali tega mladeniča, da bi me preizkusil! Nič ga ne bom silil delati, drugače bo potem govoril, da sem trd in neusmiljen!«

In tudi on lenuha ni silil delati: če hočeš, delaj, če nočeš, pa ni treba! Hranil in lepo oblačil ga je pa vseeno.

Ko je minilo leto, mu je dal zlatnik in ga odpustil domov.

Praznoverni popotnik

Skupina ljudi se je odpravljala na potovanje. Ko so že hodili po cestih, so srečali na poti gavrana, ki je bil slep na eno oko. Eden izmed potnikov je dejal:

Vrnimo se domov, slab znak je to, da smo srečali gavrana, ki je slep na eno oko. Če bomo ili naprej, se nam bo na poti gotovo zgodila nesreča.

Drugi potnik pa je odgovoril:

»Kako nam more prerokovati bodočnost tisti, ki sam zase ni vedel, kje ga čaka nesreča, kje bi se moral paziti, da ne bi oslepel.«

Ezop

Zanalašč ne bom jokal

Brivec Dušan opravlja svoje delo že pol stoletja. Že mnogo mirnih in nemirnih otrok je strigel. Še števila jim ne ve, toliko jih je bilo. Pred nekaj dnevi pa je prišla v njegovo brivnico mati s sinom.

»Pripeljala sem vam Petrčka, da ga lepo ostrižete. Saj bo priden. Ne bo jokal,« je prosila mama in se ljubeznivo smehljala.

»Take otroke imam rad,« je dejal Dušan in posadil Petrčka na stol.

»Uuuuuu, ne maram se striči. Ne maram,« je začel na vsem lepem Petrček tuliti.

»Tiho bodi, sinko. Mama ti bo kupila čokolado.«

»Nočem se striči,« je še dalje tulil sinko.

Brivec pa se ni oziral na dečka, vzela je škarpje in glavnik in ga začel striči.

»Tiho bodi. V cirkus bova šla, ali pa v kino,« je mama mirila objokanega sinka.

Petrček pa je jokal in jokal. Solze so se mu v potokih ulivale po obrazu.

»Nočem, nočem!« je brez prestanka ponavljal.

Mama ga je še dalje prosila in mirila. Vsega, kar se je spomnila, mu je obljubila. Vsi v brivnici so gledali dečka in mamo. Dušanu je bilo že vsega čez glavo.

»Prosim vas, pustite otroka, naj kriči, nikar ga ne tolažite. To me prav nič ne moti. Kar joči se, dečko.«

Mama ga je začudeno pogledala. Petrček se je obrnil in dvignil glavo. Oči je imel vse solzne. Umolknil je in polodprtih ust gledal brivca.

»Kar joči, saj ti jaz tega ne branim,« mu je skoraj jezno dejal Dušan.

»Ne, ne bom, zanalašč ne bom,« se je namrščil Petrček, se obrnil in sklonil glavo.

Dušan se je nasmejaval in kmalu ostrigel dečka.

Tone Batagelj:

Pomladanska

Detel se ženi

v hosti zeleni —

trrarara, hopsasa,

mlada se ženinu silno poda.

V krasni opravi

z venčkom na glavi —

trrarara, hopsasa,

mlada najlepšega fanta ima.

Prišli so svati,

godci kljunati —

trrarara, hopsasa,

prišlo je vse, kar je v hosti doma.

Godejo, piskajo,

plešejo, vriskajo —

trrarara, hopsasa,

z njimi pomlad je vesela prišla.

Z njimi bi radi

v lepi pomladi

plesali, vriskali vsi, kar se da:

trrarara, hopsasa,

trrarara, hopsasa,

vsii, kar se da.

Pride sin k očetu.

»No, sinko, si delal?« ga vpraša oče.

»Delal.«

»Si dobil plačilo za svoj trud?«

»Dobil.«

»Daj ga no sem!«

Sin da očetu zlatnik. Oče vzame zlatnik in ga zažene v reko. Sin se kot poprej še malo ni zmenil za očetovo dejanje — še vprašal ga ni, zakaj je vrgel zlatnik v reko! Oče je spoznal, da se ni zgodilo vse tako, kot si je on želel.

Tretje leto je odpeljal sina v oddaljen aul in ga dal služiti.

»Vidim,« je rekel oče gospodarju, »da nisi bogat, zato tudi ne zahtevam nobenega plačila za sinovo delo. Naj ti dela zastoj!«

Gospodar je uganil, da tega mladeniča niso za prazen nič pripeljali k njemu. Od prvega dne dalje je moral pošteno delati; niti za hipec mu ni dovolil sestiti in zajeti sapo. Šele zvečer, ko je zašlo sonce, mu je dal jesti.

Tako je šlo dan za dnem: gospodar je vstal, brž ko se je zasvitalo, prijel je za delo in zdrnil lenuha. Sam je garal brez prestanka in tudi fantu ni dovolil lenuhariti.

Lenuhu se je zdelo težko delati: pihal je in vzdihoval in pot ga je zalival, gospodar pa se je delal, kot da nič ne opazi. Samo eno mu je ponavljal:

»Kot delam jaz, delaj tudi ti! V ničemer ne zaostajaj za menoj! Ne bodi lenuh! Ne bodi zajedalec!«

Lenuh je spoznal, da se delu ne da izogniti.

In sčasoma se je tako navadil delati, da ga že siliti ni bilo več treba. Prej ga je gospodar zmerjal in priganjal, zdaj pa ga je katerikrat celo pohvalil.

Fant je delal leto dni. Dobil je velike žulje na dlaneh in svojo lepo oblepo je zdulil.

Ko je leto šlo h kraju, mu je rekel gospodar:

»Tvoj oče ni zahteval nobenega plačila za tvoj trud, vendar si tako dobro delal, da te ne morem odpustiti praznih rok. Tu imaš dva zlatnika. Pojdi domov!«

Sin se je vrnil domov. Oče ga pogleda, neopazno se nasmeje v brke in vpraša:

»No, sinko dragi, si delal?«

»Delal.«

»Si dobro delal?«

»Dobro.«

»Pa ti je gospodar kaj dal za tvoje delo?«

»Dva zlatnika mi je dal!«

»Daj jih no sem!«

Sin je dal očetu svoja dva zlatnika. Oče ju je vzel in že zamahnil z roko, da ju vrže v reko, sin pa je planil k njemu in ga zgrabil za roko. Oče se ozre nanj in ga vpraša:

»Kaj si se pa tako ustrašil?«

»Ne meči mi teh dveh zlatnikov v vodo, oče! Teško sem si ju prigaral!«

Oče se je nasmešnil in rekel:

»Vidim, sinek, da je tvoj denar težko prislužen! Teško prisluženega denarja pa se ne meče v vodo! Si zdaj to doumel,«

»Sem!«

Volk in kozice

Starka je imela sedem kozic. Nekoč je šla v gozd po živež. Pred odhodom naroči kozicam, naj bodo mirne in naj ne odpro nikomur razen nje. One seveda vse obljubijo.

A komaj odide stara koza, začno kozice skakati in vptiti. Mimo hiše pride volk. Potrka na vrata. Kozice mislijo, da je prišla mama in odpro. Volk skoči v hišo in požre kozice. Ostala je živa le ena, ker se je skrila v uro.

Kako se prestraši stara koza, ko pride domov in ne najde mladih kozic. Tedaj prileze iz ure koza in pove mami, kaj se je zgodilo. Jokaje gre stara koza na vrh, kjer dobi v senci spečega volka. Hitro vzame škarpje in mu prereže trebuh. Iz njega poskačejo še žive mlade kozice, ki jih je bil volk v svoji požrešnosti kar cele požrl. Volku naložijo zdaj kamenja v trebuh in ga zašijejo. Ko se zbudi, gre k vodi, da bi se napil. Prekucne se, pade v vodo in utone.

Korenine

Dobrica Čosić

»Kaj si opravil tam?« je vprašal Djordja, ko se je vrnil iz Beograda. Tako tedaj kot še prej je bila njegova misel, da je Djordje — prod na soncu, poln črnih kremenjakov. »Nič.« — »Potem pojdi spet v Simkino posteljo.« To je bilo lansko pomlad. In zdaj? Ačim se lomi na divanu. In ne verjame sam sebi: žele po tridesetih letih se bo rodil človek v njegovi hiši. Čigav človek se bo rodil? Tisto, kar bo rodila Vukašinova žena v Beogradu, ni njegovo. Niti to ni njegovo. Zdi se mu, da sliši: streha poklja na hiši. Tema bo zdobila hišo. Dimnik, črn kakor kučma, se bo skotalil s kupa strešnih opek, pa ga bo zalil dež in tekla bo črna voda, zjutraj se bo čnila mlaka od dima, na katerem se je grel še Katin gospodar.

»Celo posestvo lahko razprodate, razmečite vse gajdašem in za konje, če vam ni potrebno, toda hiše mojega Vasilija se ne dotikajte. Naj traja, dokler se sama ne poruši. Naj ti bo, Ačim, vse prekleto, če narediš drugače.« Po njeni smrti... Zakaj se je vselil v ta tatinski brlog? Nekoč pa je bil ponosen na to, Vasilijevo hišo. Z njo je vzporejal svojo novo in veliko, podkleteno, s trgovino jo je sezidal. Tuja in gosta je opozarjal: »Tu je živel Vasilije Jovčić, dolgoletni prerovski vaški glavar, Karadjordjev četovodja in prvi mož moje pokojne matere Kate. Vidiš, samo pogledaš tedve hiši, pa vidiš, koliko je

39

Srbija napredovala že v dobi enega človeškega življenja.

Hajduška, prekleta. Stiska lesene palice v oknu. Kakor da poklja streha. Ziblje se. Mlin.

Tudi Vukašin je pripovedoval pred odhodom, tisto noč, ko so psi lajali na mesec, ponoči, ko veter spi v topolovih gajih in se greje v mesečini, Morava kakor čreda mladih kobil rezgeče na prodih... On, Ačim, je pisal v mlinu črke po razprašeni moki. Ob nedeljah je prihajal v mlin menih Gavril, da ga je učil abecede in računanja. Meniha je oče nagrajal s torbo rib za vsako črko, ki se je naučil njegov sin. Luka ni verjel, da je toliko črk, kolikor torb rib je moral ujeti Gavrilu. Sumil je, da si onadva po domenku izmišljata čačke, in nekajkrat je silil Ačima, naj mu pokaže vsako črko, potem pa jo je zarezal na rovaš in štel. Tudi Ačim je plačeval svojemu učitelju: sporočal mu je, kdaj in na katerem kraju žene izpirajo konopljo na Moravi. Nekaj let pozneje je razumel, zakaj, in zamolčeval njuno skrivnost. Gavril mu je krstil Vukašina. Tedaj ni bil sin in ni hodil v vrbove gaje gledat mokre ženske. »Tega moraš poslati v šole,« mu je rekel, ko sta prišla iz samostana. »Iz tega ne bo nič. Komaj da je prišel na svet,« mu je odgovoril Ačim, starke pa so govorile, da Živana ne bo preživela poroda. »Tiste, ki bodo mislili in svete knjige brali, matere z muko porajajo.« S tem upanjem je ljubil njega, drugega in zadnjega, bolj kakor Djordja, še ko je bil v zibelci. In zato ker ni bil po materi droben in plav kakor starejši. Vukašin je bil podoben njemu tako po moči kakor po čudi; to so vsi opažali, brž ko je shodil.

In tista leta je on začel trgovati s svinjami. Hotel si je pridobiti premoženje: s svojega travnika hraniti konja, ki ga jaha, in s svojih njiv dobivati kruh zase in za svoja sina, ker so kmetje glasno govorili, da je celo Va-

siljevo premoženje ustvarjeno z nožem in s sekuro. Ko so jemali mesta Turkom, je hodila Kata z dvokolnico za vojaki in takoj za njimi vpadala v turške hiše in ropala. To je skrivala pred Ačimom, govorila pa mu je grajajoče: »Vse to, kar uživate, je mojega gospodarja Vasilija. Njegova roka je postavila te stene, ki vas varujejo pred burjami, in to streho, da niste mokri. Vse njive, ki rodijo kruh vam in živini, je on izkrčil. Gozdovi so bili prav do Morave. On jih je zažigal, potem pa pulil panje in si lomil križ in pleča. Sekire so prelivale kri tedaj, ko se je zavzemala zemlja. Močni in pridni so vzeli več. Sibki in leni so odšli onim za hlapce. Mnogi so z razklanimi glavami iz preprirov, do kod sega čigavo, čez celo poletje trohneli po trnovju, nepokopani. Mojemu Vasiliju za zemljo ni bilo žal glave. Na desni strani prsi je imel rano, daljšo od dlani. To je bil mož. Zobnico si lahko obesil na izrastek na njegovem komolcu. Vi pa ste vsi slabotneži, gladeži in dihurji, ki glodate tuje. Konec bi vas bilo od lakote, ko bi vas usoda ne bila naselila v njegovo hišo. Nikoli nisem videla otrok in odraslih, da bi jedli toliko kot vi. Kadar koli sedete za mizo, hočem, da se prekrižate za blagor njegove duše.« Z rokavom si je otirala solze od žolča in jeze. Zmerom je tako grajala otroke in snahe, do smrti.

Kolikokrat zaradi njenega grajanja nisem večerjal, razžaloščeno pomisli Ačim.

Tedaj pa ni bilo več nezavzete zemlje in neizkrčenih gozdov za njive. Samo trgovci so mogli kupovati zemljo. Menih Gavril ga je naučil pisati in računati. Ačim je začel, goneč črede na pol spitanih svinj, riniti skozi gozdove profi Beogradu in Donavi, jesensko pisane gozdove, rumene in rjavordeče, tihe in z vetrom, gozdove, ko jih namaka dež in ko zveni rosa. Pa potem: gozd, mesec in ptica. On leži pod bukvi, duha mah, mesec je zažgal

Boj proti plevelu na polju se prične že pomladi

Pomanjkanje ljudi za ročno delo na kmetih in vedno bolj napredujoča motorna obdelava zemlje imata marsikje neljubo posledico: vedno večje zapleveljenje njiv in posevkov. Zlasti tipične zaradi te posledice kmetije, katerih gospodarji še niso prešli od nekdanjih ročnih oblik zatiranja plevela na sodobne in — delavnotehnično gledano — poenostavljene oblike mehničnega in kemičnega zatiranja plevela in njegovega uničevanja. Pri tako omejenem številu ljudi za ročno delo, kakor ga srečamo po naših vaseh, plevela na polju ne moremo več zatirati tako, kot smo ga nekoč. Grabljenje plevela in njegovih korenin na njivah po oranju in brananju vzame preveč časa. Ravno tako tudi za ročno pletev in okopavanje posevkov z motiko ni več časa, še manj pa ljudi, ki bi bili voljni, se tega zamudnega dela lotiti.

Sodobna sredstva za zatiranje razvoja plevela in za njegovo uničevanje na polju so mrežna brana, ogrodnik (Vielfachgerät) in škropljenje s kemičnimi pripravki potom poljskih škroplilnic.

Noben kmetovalec ne more več obvarovati svojih njiv pred plevelom brez redne oskrbe posevkov in nasadov z mrežno brano, ogrodnikom in s škropljenjem proti plevelu. Kdor redno spomladansko brananje posevkov in nasadov z mrežno brano zanemara in kdor nasade krompirja in koruze ne okopuje in osipa pogosto z ogrodnikom, ta tudi s škropljenjem plevela ne bo mogel zatreti. Koruza in krompir pa mu bosta popolnoma zapleveljila, kajti ti dve rastlini škropljenja proti plevelu ne preneseta.

Boj proti plevelu na polju moramo začeti že v zgodnji pomladi in sicer z mrež-

Konzumenti se navdušujejo za lahko prebavljiva hranila

Avstrijski institut za raziskovanje gospodarskega razvoja poroča, da je avstrijsko prebivalstvo v letu 1960 izdalo za svojo prehrano za 7 % več kot leta 1959. Ta večja — v denarju gledana — potrošnja se v glavnem nanaša na naraščajoče povpraševanje po hranilih, ki so pripravljena za takojšnjo potrošnjo. Po količini vendar avstrijsko prebivalstvo v letu 1960 ni porabilo dosti več hranil kot leta 1959. Na splošno se je potrošnja mlevskih izdelkov, mesa, masti, sladkorja, mleka, jajc itd. dvignila le za 2 %. To povprečje presegajo le meso in jajca. Potrošnja mesa se je lani dvignila za 3 %, pri jajcih pa za 7 %. Temu nasproti je potrošnja masti lani narasla le za 1 %.

Na splošno se iz lanske statistike potrošnje hranil v Avstriji vidi, da se povpraševanje vedno bolj pomika v prid lahko prebavljivim hranilom, zlasti kar tiče maščob. Konzum vedno bolj nagiba h kupovanju lažje prebavljivih rastlinskih maščob. To pa pomeni, da propaganda za mleko in mlečne maščobe v obliki masla še ni našla med prebivalstvom tistega razumevanja, za katerega se organizacije mlečnega gospodarstva prizadevajo.

po travi bela ognjišča, in poslušaj: tolik gozd, pa pripoveduje vse veselje z enim ptičjim kljunom. Ptica poje iz njega, ker se skozi vejevje odpira nebo, tu pa tam kaka zvezda, višina pa je neskončna, kakor je tudi njegov up čist in zanesljiv: hlapci gonijo velike črede svinj in govedi, po vseh poljih potuje njegovo, na vseh brodovih se prevaža njegovo, med jeseni se zida mesto, Vasilijeva hiša je porušena, nič njegovega ni ostalo... Samo ptica poje, mesečina gori v travi, nebo višinam ne grozi s peklom, ne opominja z zlom in s strahom za grehe, samo njemu obljudlja in ponuja vse, kar želi. Tudi mlade ženske, mehke v glasu in kolkih. Nekatere je srečeval po krčmah in trgih, nekatere so v mraku nosile vodo od studenca, kjer je napajal živino. Mnogih še ni videl in srečal, pa jih dobro pozna... Prvi dve jeseni je hodil peš, samo s Stojanom, Tolovim očetom. Stojan je od prehlada umrl v Gradišču tiste jeseni, ko je sneg padel še na zeleno listje, „globok sneg, človeku do koraka na hlačah“. Pokopal ga je in dolgo žaloval za njegovim molčanjem, ki je trajalo dneve in noči v kruljenju in mlaskanju črede. Pozneje je jahal, fantje pa, vsi so bili razgrajči in psovalci, so gonili svinje.

Da bi razgnal žalost nad temi davnimi jesenmi, si Ačim spet prižge cigareto in še naprej hodi med hrasti in bukvami, pod zvezdami in oblaki, od gostilne do gostilne. Za bogastvom, njivami in kruhom, ki si jih bo sam pridobil in hranil sinove od njih, da bo mati nehala grajati in da ne bo omenjala gospodarja Vasilija, da on ne bo Ačim Prišlec, sin hlapca in mlinarja Luke Prišleca, da bo prvi gospodar v vasi, in da bo Djordje podedeloval očevino, Vukašin pa mu bo končal učenje in šole in postal velik človek. Da ga bo po pameti in znanju poznala cela Srbija in Ačimov sin je. Pa je na prenočišču v jago-

no brano. Ozimine z njo že lahko pričnemo braniti, čim so rastlinice pšenice, rži ali ječmena napravile četrti list. Zemlja mora biti suha. Prav tako ne sme več obstojati večja nevarnost ponočnega zmrzovanja zemlje. Čim bolj sili mladi plevel med oziminami iz zemlje, tem večkrat moramo z mrežno brano preko njive. V začetku bomo branili s kratkimi zobmi mrežne brane, pozneje — ko postajajo posevki že ped visoki — bomo branili z dolgimi zobmi. Z brananjem šele prenehamo, ko posevki popolnoma zagrnejo zemljo, ko sami pričnejo dušiti plevel pod seboj.

Plevel med jarnimi začnemo z mrežno brano zatirati takoj po setvi. Če vidimo, da vznikla plevel pred žitom, pojdemo z mrežno brano preko njive. Čim vendar prične jaro žito vznikat, moramo z brananjem prenehati. Z brananjem pa lahko takoj spet pričnemo, čim vidimo, da ima žito razvit že četrti list. Tudi tu velja: kakor gosto se pojavlja plevel, tolikokrat moramo braniti, vsedotlej, da posevek sam ne zasenči plevela pod seboj.

Pri brananju žita v svrhu zatiranja ple-

Preveč pšenice?

Avstrijski institut za proučevanje gospodarskega razvoja pravi v svojem zadnjem mesečnem poročilu, da je ponudba pšenice s strani domačega kmetijstva v letu 1960 narasla za 43 %. Zaloge domače pšenice so v stanju kriti povpraševanje za pšenično moko do prihodnje žetve. Ker pa ta pšenica v pogledu na trpežnost vskladiščanja ni odgovarjala, je ministrstvo za kmetijstvo odločilo, da se je 50.000 ton lahko da kot krmilo na razpolago.

Ta odločitev kmetijskega ministrstva kaže, da politika za dvig proizvodnje krušnega žita — pšenice in rži — ni gsegla svojega cilja. Pšenico so odkupovali po 2.40 šil. in več za kg, kot krmno žito pa jo morajo prodajati dosti cenejše. V čigavo breme in v čigavo korist?

dinski gostilni srečal Adama Bogosavljeviča, kmeta, ki je bral časnike in knjige več ko učitelj in govoril o njih lepše kot stari menihi. Dva dni sta se pomenkovala in postala prijatelja. Naslednji jesen ni gonil svinj po gozdovih proti Donavi in Pešti. Začel je brati časnike in knjige, imeti govore pred kmeti, zmerjati uradnike, psovati ministre, vpiti in zahtevali pravico in svobodo za kmete. Prerovčani so ga volili za vaškega župana in potem tudi za poslanca. Grmel je v skupščini in slišala ga je cela kmečka Srbija. Njega, sina Luke Prišleca, mlinarja in hlapca.

In kaj sem zdaj? Kaj bom postal to noč, ko se mi rodi tuje? reče glasno v tolmun tišine. Stoji pri oknu in gleda v rumenkasto liso svetlobe iz Simkine sobe. Napeto poslušaj tiho žumenje vetra v vrhovih jesenov. Kazen. Po njegovi volji je veliko otrok ostalo brez očeta. Zadeva ga kazen. Božja in Vasilijeva in Katina in Luke Prišleca...

...V bakrenem kotlu, ki visi na sajastih verigah, peva voda, polna vseh mogočih trav. Prevrela je že nekajkrat.

„Roza je mačke. Naj ne vidim otrok, če ni tako. Djordje jih ji vsak tretji dan prinosa iz Palanke,“ govori Andja, Tolova žena.

„Lažeš. Kaj bi babica, ki je pomagala roditi sami kraljici Nataliji, jedla mačke?“ pravi Mijat in boža vrček v senci.

„Ali hočeš, naj ti prišežem na Aleksa, da mi je Djordje ponujal prašička za tistega mojega pisanega mačka? Pravi mi: ‚Daj mi ga, Andja, če veš, kaj je bog, Roza bo ostala brez kosila.‘ Za možno cekinov bi ne pustila, da zakolješ mačka, sem rekla.“

vela ne imejmo strahu, da bomo z brananjem povzročili kakšno škodo na posevku. Če bomo branali ob suhem vremenu, na posevkih ne bo nobene škode. Nasprotno jim bo brananje le koristilo, ker se bodo močnejše obrasli, njihove korenine pa bodo postale bolj trdne. Če bomo poleg brananja dali posevkom ob zadnjem brananju še manjši obrok nitramoncala in superfosfata, lahko pričakujemo obilen pridelek in po žetvi čisto njivo. Če pa ne bomo branali, bo plevel pričel dušiti žito, posevek bo postal redek, pridelek žita pa nizek.

Še bolj kot pri žitu je obdelava zemlje z mrežno brano potrebna pri okopavinah, pri koruzi in krompirju, ki jih sadimo šele koncem aprila ali začetkom maja, dočim pripravimo njivo za saditev že prej, da se primerno vleže. Tako pripravljene njive od

plevela kmalu ozelenijo. V tem primeru jih povlečimo z mrežno brano, da se plevel ne bo mogel zakoreniniti. Ko je saditev končana, oskrbujemo nasad naprej z mrežno brano, vsedotlej, dokler ne pride po potrebi na vrsto ogrodnik za okopavanje in osipanje. Ko se v nasadu že lepo vidijo vrste in so rastline že trdne, pričnemo nasad menjaje se branati in osipati. S tem najbolj dušimo plevel tudi med vrstami in dosežemo, da ostane nasad čist, ko rastline krompirja ali koruze zagrnejo zemljo.

Kakor je mehnično zatiranje plevela preprosto, tako je učinkovito in v bistvu poceni. S stalnim rahljanjem površine zemlje ne zatiramo le plevel, temveč zemljo sproti rahljamu, s tem pa preprečujemo premočno izhlapevanje vlage. Spomladi z mrežno brano in z ogrodnikom obdelani nasadi in posevki bodo zaradi tega poleti veliko bolj odporni proti suši, kakor pa posevki in nasadi, ki teh priprav niso občutili.

Preudarki k pasemskemu vprašanju v naši govedoreji

Vprašanje, katera goveja pasma je boljša in bolj gospodarska, je zadnja leta vedno spet predmet živahnih kmečke gospodarskih pogovorov in zanimanj. K tem pogovorom in zanimanjem draži kmetovalce težnja in potreba, da v svojih govedjih hlevih dosežejo 3000 l mleka letno povprečne molznosti in da spravijo za zakolj določene mlade živali v 18 do 20 mesecih na težo 500 do 600 kg. Ti dve normi sta v naših razmerah pogoj za rentabilnost ali izplačljivost govedoreje in našega, prav od govedoreje odvisnega kmetovanja sploh. Z udomačenima pasmama, s pingavci in marijadverci, norm v povprečju njihovega pasemskega področja ne dosežemo. Prav iz tega razloga so se razgledani kmetovalci v zadnjih 30 letih pričeli navduševati za montafance ali — kakor jim strokovno pravimo — za sivojavo govedo, v novjšem času pa za simodolce. Simodolci so se namreč tako v naših ravninskih kakor tudi alpskih pogojih kmetovanja pokazali kot pasma, s katero najhitreje in najlažje dosežemo prej navedeni normi. Zato je popolnoma razumljivo, da se je tudi koroška kmetijska zbornica odločila za pretapljanje marijadvercev v simodolce in da se tudi v pingavskem pasemskem področju simodolci v čedalje večji meri uveljavljajo.

Odkar je koroško dvojezično ozemlje vključeno v akcijo za pobijanje goveje jetlike, je postalo pasemsko vprašanje v naši govedoreji še posebej aktualno. Ta akcija bo namreč razredčila mnoge hleve, povsod tam pa bo kmetovalce postavila pred odločitev, ali ne bi razredčeno čredo izpolnili z živalmi, ki obetajo boljše molznost in rasnost, kakor smo jo imeli doslej. Pri nakupu krav in telic, ki bo v vseh hlevih z govejo jetliko ali tbc neobhodno, se bo treba nujno odločiti za pasmo in živali, ki so boljše od sedanje črede. V teh pogojih nima smisla, da se odločamo za nakup krav in telic marijadvorske pasme, ki je obsojena, da izgine oz. da se pretopi v boljšo od nje, nima pa tudi smisla, da bi se še naprej navduševali za pingavce, kajti tudi pri tej pasmi pri nas ne gre za rejsko organizirano področje, še manj pa ta pasma v svoji celoti obeta, da bi z njo dosegli tisti gospodarski efekt, ki ga pogojl našega kmetovanja nujno terjajo. Po teh razlogih se naša odločitev pomika vedno bližje simodolski pasmi, pasmi hitrorastnih in v pogledu na molznost — za naše prilike — največ obetajočih goved.

Te uvedne preudarke nikakor ne dajemo v razmišljanje na slepo ali pa iz propagandistične ambicije. Vemo in se zavedamo, da za spremembe v kmetijstvu odločitev ni enostavna in da zahteva vedno neke predpogoje. Navzlic temu pa želimo, da bi bili naši preudarki začetek poti na boljše pogoje izplačljivosti našega kmetovanja. Prav zato pa bomo v prihodnje na tem mestu nanizali vrsto neposrednih preudarkov, ki so nas napotili, da začnemo razpravljati o pasemskem vprašanju v naši govedoreji.

„Od kod bi, žena, taka gospa, kakor je Roza, jedla mačke, ko nosi škornje, boljše kot okrajni glavar. Da veš, Roza Švabica je ena v celi Srbiji. Gospodar jo je pripeljal celo iz Kragujevca. In brž ko bo Simka rodila, pojde v Pešto, da bo v pomoč neki grofici.“

„Neka Simki podobna je rodila otroka z dvema glavama,“ šepče Andja. „Glej, kmalu bo polnoč, spet moram priliti vode v kotel, pa še nič ni.“

„Hči bo. Nocoj pripravljaj gosli za veselje, pa se strune trgajo. To ne kaže na dobro. Djordje mi je razbil gosli, jaz pa sem si oskrbel spet nove.“

„Roza je bela kakor sir. Tudi oči ima bele. Ko se okoli Simke mota ona, Švabica in tuja vera, bo še nekaj hujšega kot hči. Djordje je pa tudi narobe delal. Ali je to lepo, ko je prisilil Tola, da me pretepa? Teden dni sem nosila obvezano glavo samo zato, ker sem rekla, da se bo Katičem rodil knez. Najprej je kupil modro odejico, pa mu ni bila všeč, in potem je naročil rdečo kar iz Pešte.“

„Molči. Kakšna sreča, ko bi naša gospodinja rodila vsako leto po dvakrat.“

„Ali je res, da je na tehtnici zamenjal tisto votlo kroglo?“

„Kaj pa drugega! In odkar je Simka zanosila, je zmanjšal obresti. Čadjevičem je podaljšal roke do trgatve. Vsako nedeljo je hodil v samostan k službi božji. In polnil torbe ciganom. Ej, ko bi bil imel še srce in bil tudi v prerovski vstaji...“

„Vdove so ga uročile, pa se mu žena tako muči.“

Obmolnila sta pred nekimi lahkimi in hitrimi koraki.

(Se nadaljuje)

Zapiski s potovanja po Koroškem:

„Slovenska zemlja, naš dom si ti...“

Srečanje s „Prežihom — Titom“ v slovenski knjigarni in z Miklovo Zaliko v slovenski gimnaziji

V okviru letošnjega kulturnega in prosvetnega tedna koroških Slovencev, ki ga je priredila Slovenska prosvetna zveza skupno z včlanjenimi Slovenskimi prosvetnimi društvi, je bilo tudi več vrst predavanj, na katerih so se naši ljudje seznanjali z aktualnimi problemi današnjega časa. Poleg drugih predavanj so bila v nekaterih krajih tudi predavanja, na katerih je o življenju tržaških Slovencev govoril član osrednjega odbora tržaške Slovenske prosvetne zveze in upravnik slovenskega Dijaškega doma v Trstu tov. Drago Pahor. Pa tudi zanj osebno je bilo bivanje na Koroškem zanimivo in poučno, saj se je vsaj v glavnih obrisih spoznal z razmerami, v katerih živimo koroški Slovenci. O teh svojih vtisih je napisal v »Primorskem dnevniku« daljšo reportažo, ki jo tukaj ponatiskujemo.

Rodbinska imena

so ostala na Koroškem originalna. Nacizem ni sledil fašizmu, ki se mu je »posrečilo« napraviti iz pristnih Slovencev kar »pristine« Italijane. Če se ti predstavi Rupini, ne moreš uganiti, da se mu je oče pisal za Rupnika; da je Gianni Carli Janko Kralj, Annamaria Volpi Anica Lisjakova, pa se jim tudi ne bere na nosu.

Na Koroškem pa je drugače. Sprehodi se po Celovcu in beri imena nad trgovinami in gostilnami. Nemški pravopis nikakor ne more zakriti, da je Koschitz slovensko Kosič, Scheriau — Žerjav, Wretschmig — Vrečnik, Sablatnik — Zablatnik, itd. itd. v nedogled.

Slovenski napisi

Ko so se v Šmihelu zbirali ljudje k predstavi „Za pravdo in srce“, sem še stopil na pokopališče. Medtem ko sem slišal iz cerkve slovensko petje ob večernicah, sem stopal med grobovi. Gotovo prevladujejo na tem pokopališču na nagrobnikih slovenski napisi. Šel sem še v cerkev. Tudi tu samo slovenski napisi. V prosvetni dvorani čez cesto je nad pročeljem odra napis

»Slovenska zemlja, naš dom si ti — naš dom ostani do konca dni.«

Tisti večer sem bil v Globasnici na koncertu ravenske godbe.

Polna dvorana ljudi, ki se vsi pogovarjajo po slovenski; godba igra venček slovenskih narodnih pesmi, navduši občinstvo z venčkom koroških narodnih; na stenah pa nekaka gasilska gesla, ki so ostala od prejšnje gasilske veselice, vsa tiskana v nemščini in še celo v gotici. Gotico pa so, ko sem zvedel, odpravili celo iz nemških osnovnih šol.

Slovenskih javnih napisov je na Koroškem zelo malo. Ob lanskem praznovanju štiri-desetletnice koroškega plebiscita so mnogi slovenski napisi postali žrtev nemških prenapetežev. V Pliberku, kjer je le en sam slovenski napis „Gostilna“, je lastnik uničen napis obnovil. Temu pogumnemu dejanju je sledil bojkot meščanov.

V Celovcu se na pročelju slovenske knjigarne poznajo sledovi črk NAŠA KNJIGA. Črke so ponoči odnesli neznanci, ki jih celovška policija do danes še ni odkrila.

Pa še to naj povem. Ko sem vstopil v prostore celovške Slovenske prosvetne zveze, mi je pogled obstal na lepem, velikem kipu — oprsju. Ko je zvezni tajnik opazil, da gledam kip, me je vprašal:

„Ali poznaš?“

„Kaj bi ne,“ sem odgovoril, „Prežihov Voranc je!“

Za dobro voljo

MED ŠOLARJI

„Ti, zdaj ko so že povsod servisi, bi bilo dobro, če bi ustanovili tudi servis za izdelavo šolskih nalog!“

ZLOBA

„E, mene moški sploh ne zanimajo. Nič koliko sem jih že zavrnila.“

„Res? Kaj so pa prodajali?“

ZASLUŽENO

Vlomilec je vlomil v hišo, toda zasačili so ga in obsadili. „Tako, eno leto boste sedeli,“ mu pravi sodnik.

„Čisto zaslužen bom sedel, ko sem tak neroda. Pomislite: tri mesece sem se mučil, da sva si s psom čuvajem postajala

„Ne, ni Prežih; Tito je!“ mi odvrne tajnik.

Pogledam še enkrat oprsje:

„Ne, ne boš; tu ni možna pomota: Prežih je!“

Tajnik se mi smeje in pripoveduje. „Lani je ta kip stal v izložbenem oknu naše knjigarne obdan s knjigami Prežihovega Voranca. Neki šovinistični časopis pa je objavil napad na našo knjigarno, češ da ima v izložbi oprsje Tita. Nacisti so pripravljali napad na knjigarno, radovednežev je bilo tiste dni vse polno; še novinarji in dopisniki najrazličnejših listov so prišli poizvedovat. Policija je štiri dni in štiri noči stražila knjigarno in Prežiha.“

Eh, da! Tudi na Koroškem sta zloba in neumnost zvesta spremljevalca šovinizma.

„Mladi rod“

V Štebnu pri Maločah sem sedel za mizo z gospodarjem in nekaterimi sosedi. V hiši pa je bilo še nekaj žensk in otrok. Postregli so mi z domačo klobaso in jabolčnikom. Razpletel se je prisrčen razgovor, da sem se ob njem spomnil lepih Župančičevih besed:

»Dali ste mi kruha in vina
in dobro besedo,
ki šla mi je v slast
bolj od kruha in vina.«

Gospodar izredno razgledan in razsodan; v svojih sodbah umerjen, mi je pripovedoval to in ono iz svojega in svojih rojakov življenja. Tudi njegova družina je bila med tolikimi, ki so jih nacisti med vojno izselili, tako kot so izselili tudi mnogo Štajerjev in Gorenjcev. Po vojni se je vrnil, ko je bila Koroška zasedena po Angležih. In ti preljudi zavezniki mu niso dali, da bi se zopet vselil v svojo, svojih dedov hišo in na svoj grunt, na katerem je gospodoval nacistični vrinjenec. Potrebna so bila pota, intervencije, sitnosti, da je prišel zopet na svoje. Sedaj pa pripravljajo zakon, po katerem bodo tudi izseljenci prišli do nekake odškodnine.

Zanimal sem se tudi za šolske razmere. Mala Majda, gospodarjeva vnukinja, ki obiskuje sedaj prvi razred glavne šole, mi je pokazala otroško revijo „Mladi rod“, ki jo izdajajo koroški slovenski učitelji. Revijo uporabljajo v šoli namesto čitanke. Tam, kjer je še uveden dvojezični pouk. Prelistal sem Majdine slovenske zvezke. Majda se namreč uči v šoli tudi slovenščine. Žal je takih šol sedaj še zelo malo. Včasih so bile vse šole na južnem Koroškem dvojezične. Sedaj učijo slovenščino le one otroke, katerih starši izrecno zahtevajo pouk

prijatelja. In ko sem potem z lahkoto prišel v hišo, sem po nerodnosti stopil mački na rep...“

ŠE NE VE

Ženska stopi v trgovino z orožjem. „Rada bi kupila revolver za moža!“

„Prav. Katero znamko pa želite? Je kaj rekla?“

„Ni. Saj še sploh ne ve, da ga bom počila!“

RAZPOZNAVNI ZNAK

„Zlomka, kako pa naj ločim moške od žensk, ko oboji nosijo hlače?“

„Čisto lahko: tisti, ki posluša, je moški.“

IZ „SUHČEVH SPOMINOV“

„Že ko sem hodil v šolo, sem bil tako suh, da je učiteljica zmeraj mislila, da me ni v klopi...“

slovenščine. Nemci pa uporabljajo ves svoj politični in ekonomski aparat za pritisk na slovenske starše, da si ne upajo zahtevati, da bi se njihov otrok učil v šoli tudi materinščine. Toda... Cela nacistično nastrojena učiteljska, ki so v tej gonji proti pouku slovenščine v prvi vrsti, poskrbijo, da dobi šola vsaj eno, dve prijavi za dvojezični pouk — zaradi doklad, ki so določene za pouk na takih šolah. Gre za doklade, ne za pouk slovenščine, ne za naravno pravo, da se otrok v osnovni šoli poučuje v materinščini. Tudi ta drobtinica pravice ostaja v večini koroških šol le okrutna farsa.

Slovenska gimnazija

In vendar imajo koroški Slovenci svojo, slovensko gimnazijo. Ko jim jo je vlada odprla, si Nemci niso predstavljali, da bi mogla slovenska gimnazija uspevati, če pa so ji izpodrezane korenine v osnovni šoli. Pričakovali so, da bo gimnazija od slabokrvnosti shirala. Morda so jo prav zato dovolili. Toda gimnazija živi, ne le živi, se razvija. Pričela je delovati v šolskem letu 1957/58 s prvimi tremi razredi, vsa naslednja leta je pridobivala postopoma po en razred, tako da ima v letošnjem šolskem letu najvišji VI. razred in bo postala popolna čez dve leti. Njeno krepko rast izpričujejo številke:

v šolskem letu 1957-58 vpisanih 101 dijakov,
v šolskem letu 1958-59 vpisanih 136 dijakov,
v šolskem letu 1959-60 vpisanih 184 dijakov,
v šolskem letu 1960-61 vpisanih 228 dijakov.

Profesorski zbor šteje 16 članov. Neka-

JANEZ MENART:

Ljubi kruhek

Ko še pleničke sem zlatil,
lepo pri mami sem pil
in nisem se prav nič boril
za ljubi kruhek.

Ko drsal šolske sem klopi,
spoznal sem: mnogo je ljudi
in vsak peha se in poti
za ljubi kruhek.

Ko trezno sem v življenje zrl,
sem vse bolj redko z njim se sprl
in marsikaj molče požrl
za ljubi kruhek.

Ko sem polagoma starel,
za dom in ženo sem skrbel
in mnogo lumparij počel
za ljubi kruhek.

Ko se mi je že zgrbil stas,
mi trebuš visel je čez pas
kot jasen in vabljev oglas
za ljubi kruhek.

Na grob je vklesal kamnosek:
Ta, ki tu gnije, ni bil pek,
a glej, preživel je svoj vek
za ljubi kruhek.

teri profesorji pa poučujejo delno tudi na nemških srednjih šolah.

Na gimnaziji delujeta ločeno deški in dekliški zbor in tudi skupen mešani zbor. Šolsko leto zaključujejo z lepo kulturno prireditvijo. Tudi športno udejstvovanje je med dijaško mladino razvito in prefeklo zimo sta tretji in šesti razred imela osemdnevni smuški tečaj v Selah, visoko v pobočju Karavank. Na celovški gimnaziji so s pomočjo profesorjev začeli izdajati tudi svoje literarne vaje „Dijaški glas“. Listal sem po tem literarnem obzorniku, ki je za sedaj še litografiran (pa ima kljub temu prav čedne ilustracije). Prečital sem nekaj pesmic, pa kak sestavek v prozi, a moja pozornost je vzbudilo ime mlade avtorice: Zalika Mikl. Morda pa je le posrečen psevdonim? Prelistal sem še gimnazijska izvestja in se prepričal: ni psevdonim; slovensko gimnazijo v Celovcu obiskuje Miklova Zala. Ne vem zakaj, a ta ugotovitev me je razveselila. Morda pa je le ta mlada Miklova Zala na slovenski gimnaziji dokaz, da še ni izumrla na Koroškem ljubezen in zvestoba rodu in domu, kot jo poznamo pri

JANEZ MENART:

Izjave

Nihče ni za vojno in vsi so za mir
in vsi so za bratstvo, nihče za prepir.
Od same ljubezni vsak čas na granatah
bo vtisnjeno geslo: Darilo za brata.

EINSTEINOVA ANEKDOTA

Na vaše vprašanje bojno,
kako bo s tretjo svetovno vojno,
povem:
kako bo s tretjo, ne vem,
na znanje pa dajem:
čelrta bo spet s fičafajem.

PET PREIZKUŠENIH ETAP NEMŠKEGA MILITARIZMA

1. Šopirijo se pavli.
2. Čelade so na glavi.
3. Do zob oboroženi.
4. Spet v vojno zapleteni.
5. In po navadi stari spet tepeni.

ZAVIST

Odkar za Lajko ve ves svet,
mi je kar žal, da sem poet.
Več upov bi imel na slavo,
če bi rodil se s pasjo glavo.

legendarni Miklovi Zali iz Svatén. V nižješolski Miklovi Zali, v njenih vrstnicah in vrstnikih je poroštvo, da bo rod, ki biva tod, v duši čvrst in zvest tradiciji svojih dedov in pradedov. Kljub vsemu!

Spoznanje iz napake

Tudi napake te dovedejo včasih do spoznanja. Do takega spoznanja sem prišel na Koroškem. Pred mojim predavanjem v Pliberku me je predsednik društva vprašal po vseh potrebnih podatkih, da me predstavi poslušalcem. „Saj vam je ime Jože, kaj ne?“ „Nikakor ne, saj nisem pisatelj.“

Popoldne sva se pred predstavo v Šmihelu pozdravila in si izmenjala nekaj besed s predsednikom Prosvetnega društva „Peca“. Preden so zaigrali igralci iz Biličova svojo romantično dramo „Za pravdo in srce“, je stopil na oder predsednik domačega društva, pozdravil kot običajno vse po redu in... „še posebno nas veseli, da moremo pozdraviti v naši sredi zastopnika Slovenske prosvetne zveze iz Trsta, slovenskega pisatelja Borisa Pahorja...“

E, polomil si ga, dragi predsednik, polomil! Pa sem bil vendarle vesel tega nepričakovane in deloma napačno naslovljenega pozdrava. Ni mi do pavjega perja, pa sem bil le zadovoljen. Zadovoljen zaradi spoznanja, da ti predsedniki slovenskih društev v Pliberku, v Šmihelu, sploh v Podjuni, na vsem Koroškem poznajo Jožeta Pahorja in Borisa Pahorja. In ju poznajo, ker berejo njune knjige. Berejo slovenske knjige. Branje knjig pa je tisto najbolj pristno prosvetno delo, ki se sicer javno ne manifestira in se more na zunaj izraziti le v poročilu knjižničarja v številu izposojenih knjig, a najbolj kulturno bogati posameznega člana društva. S tisočermi skritimi vezmi ga veže v duhovno celoto slovenske narodne bitnosti. To dvojno nalogo opravlja slovenska knjiga na Koroškem.

Humanizem

V kavarni so sedeli trije modri možje — belobradi starci. Govorili so o zadevah človeštva in sveta in modri izrekli so se kakor muhe spreletavali med marmornatimi stebri.

Ko so prediskutirali že vse, kar se je zgodilo od stvarjenja sveta naprej, je spregovoril prvi:

— In vendar — kaj mislite — kaj je največji rezultat zgodovinskega razvoja človeštva?

— Največji rezultat dosedanjega razvoja je v tem, je odgovoril drugi, da bo človek v kratkem poletel v vesolje.

— Jaz pa ne mislim tako, je menil tretji. Največji rezultat je v tem, da človek živi vse udobneje in udobneje.

— Mislim, da se motita, je tedaj spregovoril tretji, največji rezultat je v tem, da brivec, ki ima vsak dan trideset ali štirideset glav v svojih rokah, niti za trenutek ne pomisli na to, da bi lahko kako glavo tudi odrezal.

Gagarin, prvi astronaut, o svojih vtisih:

„Hotel bi še večkrat v vesolje

in ugajalo bi mi oditi na Mars in na Venero“

Za prvega astronauta Gagarina, ki je kot prvi človek poletel v vesolje in se spet vrnil na Zemljo, so v Moskvi priredili veličasten sprejem, na katerem je bil deležen najvišjih časti. Predsednik vrhovnega sovjeta ga je odlikoval z redom heroja Sovjetske zveze in z Leninovim redom z rdečo zvezdo, medtem ko mu je predsednik sovjetske akademije znanosti podelil naslov „Krištof Kolomb vesolja“ in mu izročil zlato medaljo Ciolkovskega. Prejel pa je tudi častne naslove: častni pionir, letalec prvega razreda, specialist za radijske zveze, prvak v letenju v višino in prvak v hitrosti ter zaslužni mojster športa. Končno pa bo Gagarin prejel še zlato medaljo za absolutne rekorde, ki jo podeljuje mednarodna letalska federacija.

Pred nekaj dnevi je imel Gagarin svojo tiskovno konferenco, na kateri je govoril o svojih vtisih med poletom v vesolje. Med drugim je dejal, da je možno prenašati breztežno stanje, ki ne predstavlja ovire za delo in tudi ne za fiziološke funkcije. Jedel in pil sem med poletom — je poudaril — in bil v zvezi z Zemljo. Pisal sem zapiske in registriral svoje vtise na magnetnem traku.

V svojem 20 minut dolgem govoru je Gagarin tudi opisal Zemljo, kot jo je videl v višini 300 km: Zemlja se dobro vidi; opazoval sem gore, morja, reke, mesta, obale. Nebo je popolnoma črno in zvezde sijejo bolj razločno prav zaradi temnega ozadja. Zemlja je ovita v sinji kolobar, ki je zelo dobro viden in se odraža razločno od črnega ozadja neba. Ta kolobar prehaja iz sinje v temnosinjo barvo do vijoličaste, dokler ne preide v popolnoma črno. Ko sem zapustil senco Zemlje, sem opazil vse mavrične barve. Sonce pa je desetkrat bolj svetlo in kolobar spreminja barvo na upogonjenem horizontu, od močno oranžne barve do vijoličaste in do črne. Medtem ko sem letel nad oceani, bi bil mogel opaziti velike ladje, če bi bile. Prehod v senco Zemlje pa se zgodi zelo hitro. Nenadoma postane vse črno in ni česar več ni videti. Tudi prehod iz sence v svetlobo je nagel.

Nato je Gagarin govoril o pristanku in

dejal: Ko sem dal znak za pristanek, tedaj je vesoljska ladja spremenila smer, hitrost je bila zmanjšana in „Vostok“ (tako se imenuje vsemirska ladja, s katero je Gagarin poletel v vesolje — op. ured.) je pristal na v naprej določenem kraju. Poudaril je, da je bil prepričan, da bo polet uspel in da se sedaj počuti dobro. Bil je dobro pripravljen in škodljivih posledic zdaj ni. Dejalo je tudi, da v Sovjetski zvezi upajo, da bodo nadaljevali s šiviljnimi poleti v vesolje, ki ga bodo do kraja raziskali. Želimo uspeha tudi drugim deželam — je izjavil — in hočemo z njimi sodelovati. Kar se tiče mene, bi hotel leteti še večkrat v vesolje in prav zares bi mi zelo ugajalo oditi na Mars in na Venero.

Na tiskovni konferenci so govorili tudi sovjetski znanstveniki, ki so sodelovali pri gradnji vesoljske ladje, s katero je Gagarin izvedel prvi polet v vesolje. Povedali so, da je bila vesoljska ladja „Vostok“ opremljena z vsem potrebnim, da bi bil polet in pristanek na Zemljo varen. Nekateri instrumenti so pilotu omogočili, da je v vsakem trenutku lahko določil, kje se nahaja, bil je v stalni zvezi z Zemljo, začel s prvo fazo poleta, ki je najhujša, in je redno poročal o svojih opazovanjih. Ko je prvič opazil Zemljo, potem ko je prekorčal skrajno mejo zemeljske atmosfere, je Gagarin vzkliznil: „Čudovito je!“

Ob prvem poletu človeka v vesolje so po vsem svetu poudarili veliki pomen tega dogodka in so znanstveniki ter državni štivilnih držav poslali v Sovjetsko zvezo srčne čestitke. Le nekateri posebno brihtni na Zahodu, ki pa jim je zavist ob edinstvenem uspehu sovjetske znanosti vidno zapisana v obrazih, so skušali javnost prepričati, da Gagarin sploh ni bil v vesolju, marveč da gre pri čeli stvari le za propagandno potezo Sovjetske zveze. Vendar se svetovna javnost ne pusti zavajati od takih zavistnežev, marveč »upravičeno slavi velikanski pogum majorja Jurija Gagarina in blesteči podvig sovjetskih znanstvenikov in tehnikov, ki so ga pognali v kozmos in ga živnega spravili na Zemljo z najbolj fantastičnimi izkušnjami,« kakor je zapisal londonski »Daily Herald«. Veliko zmago človeškega duha je poudarilo tudi vatičansko glasilo, le nekaterim ljudem v nekem dijaškem domu v Celovcu je prepričana »slavna« izjava, da so otrokom govorili o »pregrešnem in bogokletnem« dejanju...

ŠPORTNI vestnik ŠPORTNI vestnik

TENIS:

Vrsni red držav

Mednarodna teniška zveza je objavila vrstni red držav, ki spadajo v tenisu med najboljše na svetu. Na prvem mestu je Kitajska, kateri sledijo Japonska, Madžarska, Švedska in Jugoslavija. Šesto in sedmo mesto si delita Velika Britanija in Vzhodna Nemčija. Pri ženskih ekipah pa je vrstni red naslednji: Japonska, Romunija, Madžarska, Severna Koreja, Češkoslovaška, Velika Britanija itd.

Koroška-Jesenice v namiznem tenisu

Namizni tenis se pri nas v Avstriji še ni toliko uveljavil, da bi predstavniki naše države lahko uspešno tekmovali proti drugim državam. To se je pokazalo tudi zadnje soboto in nedeljo, ko je koroška ekipa nastopila proti igralcem Jesenic. Prvi dan so Jeseničani premagali Korošce z rezultatom 5:1, tekma drugega dne pa se je končala 5:2 za Jeseničane. Nekoliko boljši so se držali mladinci, ki so prvi dan sicer prav tako zgubili 0:5, toda drugega dne so si osvojili zmago nad Jeseničani v višini 5:2.

NOGOMET:

Izločilne tekme in prijateljska srečanja
V kvalifikacijski tekmi za svetovno prvenstvo je enastorica Madžarske premagala moštvo iz Vzhodne Nemčije z rezultatom 2:0. Kljub tej zmagi je madžarsko moštvo precej razočaralo in 37.000 gledalcev v budimpeškem stadionu nikakor ni bilo zadovoljno z domačimi igralci.

V prvi polfinalni tekmi za evropski pokal je Barcelona na domačem igrišču premagala

Hamburger SV z 1:0. Hamburgčani imajo zaradi tega izredno nizkega rezultata najlepše izgleda, da si v povratni tekmi doma osvojijo potrebne točke in se kvalificirajo za finalno srečanje. Drugi par v polfinalni tekmi predstavljata moštvi dunajskega Rapida in libonske Benfice, ki se bosta v kratkem srečali o Lizboni.

Moštvi Avstrije in Švice sta v Baslu odigrali prijateljsko tekmo, ki se je končala s prepričljivo zmago Avstrije. V drugem polčasu so v avstrijski reprezentanci igrali rezervni igralci, ki so rezultat prvega polčasa 4:0 zvišali na dokončni rezultat 5:0 za Avstrijo.

Meseca maja bo Avstrija igrala proti angleški reprezentanci, katera je v uvodni meddržavni tekmi prepričevalno porazila Škotsko z visokim rezultatom 9:3. Igra je gledalo 100.000 ljubiteljev nogometa, ki so navdušeno slavili zmago domače ekipe, katera si je osvojila prvo mesto v Veliki Britaniji.

KOŠARKA:

Tumir mest v Beogradu

V Beogradu je bilo tridnevno tekmovanje najboljših košarkarjev Beograda, Budimpešte in Bukarešte. Kot zmagovalce turnirja je iz tekmovalja izšlo moštvo Beograd I, ki je vse tri tekme odigralo v svojo korist. Na drugem mestu je bila Bukarešta, ki je dve igri dobila, eno pa zgubila. Budimpešta je v eni tekmi zmagala, v dveh pa zgubila in se s tem uvrstila na tretje mesto, medtem ko je moštvo Beograd II zgubilo vse tri igre in ostalo na zadnjem mestu.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 22. 4.: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 13.10 Zaljubljen v Dunaj — 14.00 Pozdrav na'le — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinska oddaja — 18.10 Za delovno ženo — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „La Traviata“, opera — 22.45 Plesna glasba.
Nedelja, 23. 4.: 6.10 Vesela melodije — 6.50 Hišni vrt — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Otvoritev veselike sezone 1961 — 9.10 Nepozabne melodije — 11.00 Veselo petje, vesela igranje — 12.00 Glasbena nedeljska promenada — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Mladina, poslušaj! — 19.00 Šport — 20.10 Kriminalna uganka „Kdo je storilec“ — 21.10 Zamisljen večer.
Ponedeljek, 24. 4.: 8.00 Operni koncert — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni kotiček — 16.30 Koncertna ura — 18.35 Mladina in gledališče — 19.30 Diplomska konferenca na Dunaju — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika — 21.15 Za mesto in deželo — 22.25 Teden pri Združenih narodih — 23.00 Ob poznih urah.
Torek, 25. 4.: 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Domači zdravnik — 14.30 Kulturne vesti — 15.15 Komorna glasba — 18.00 Promelna vzgoja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Diplomska konferenca — 20.15 Radijska igra — 21.00 Spavaj dobro, malo mesto.
Sreda, 26. 4.: 8.00 Melodije, ki ne izvenijo — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 16.00 Sodobna avstrijska zabavna glasba — 19.00 Od plošče na ploščo — 20.15 „Izrael v Egiptu“, Händlov oratorij — 22.40 Nemilnljive melodije.
Četrtek, 27. 4.: 8.00 Operni koncert — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.00 Kulturne vesti — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja Delavske zbor-

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/sek.

Sobota, 22. 4.: 15.30 „Saj ni zares“, komedija — 18.00 Radijska univerza — 18.30 Orkester Beogradske filharmonije — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor „Emil Adamič“ — 21.00 Za smeh in dobro voljo.
Nedelja, 23. 4.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenske narodne pesmi — 11.30 Za najmlajše — 13.00 Kronika tedna v Trstu — 14.45 Orkester Bojana Adamiča — 17.00 Tržaški obiski — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.
Ponedeljek, 24. 4.: 18.00 Italijaničina po radiu — 18.30 Baročna glasba — 19.00 Znanost in tehnika — 20.00 Športna tribuna — 20.30 „Halka“, opera.
Torek, 25. 4.: 10.00 Sio let italijanskega gospodarstva — 10.15 V spomin odporniškega gibanja — 16.00 „Kameniti gosti“, drama — 16.40 Slovenski narodni motivi — 18.00 Radijska univerza — 19.00 Za najmlajše — 21.00 Obzornik filmskega sveta — 22.00 Sprehodi po antičnih gajih.
Sreda, 26. 4.: 18.00 Slovenščina za Slovence — 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 „Mr. Vi Kuren!“ drama.
Četrtek, 27. 4.: 18.00 Radijska univerza — 19.00 Sege in običaji tujih narodov: Indijanci — 20.30 Veliki simfonični orkester.
Petek, 28. 4.: 18.00 Italijaničina po radiu — 19.00 Sola in vzgoja — 21.00 Gospodarstvo in delo — 21.15 Opera glasba — 22.00 Obležnica tedna — 22.15 Slovenska klavirska glasba.

RADIO LIUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.
Sobota, 22. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.25 Pol ure Španije — 8.55 Radijska šola — 10.15 Orkester Slovenske filharmonije — 10.40 Angleščina za mladino — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Otroške pesmice — 13.30 Prvomajske čestitke — 13.50 Od arije do arije — 14.20 Šport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.00 Prvomajske čestitke — 16.40 Ženski zbor „France Prešeren“ iz Kranja — 17.45

RADIO PROGRAM

nice — 18.35 Mladina vprašuje — 20.15 Domovina in delo — 21.00 Zveneca alpska dežela.
Petek, 28. 4.: 8.00 Orkestrski koncert — 13.10 Ljudske viže — 13.40 Za prijatelje citer — 14.45 Komorna glasba — 18.00 Koroška narečja — 18.15 Prosti čas je dragocen — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.30 Diplomska konferenca — 20.15 Halal Teenagerji! — 21.00 Orkestrski koncert — 22.40 Zaljubljene melodije.

II. PROGRAM:

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sabota, 22. 4.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 40 let Gradiščanske — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 20.00 „Vseh deval“, vesela igra — 20.45 Dobro zabava — 22.20 Revija popevk.

Nedelja, 23. 4.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operni zvoki — 18.00 Sodobna avstrijska zabavna glasba — 18.25 Jezikovna policija — 19.10 „Orlov“, opereta — 21.00 Vročje železa — 22.15 V svetu jazza — 23.15 Tisoč taktov plesne glasbe.

Ponedeljek, 24. 4.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 V operni loži — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroške pesmi — 16.15 Aktualna reportaža — 16.30 Pozabljene pravljice z Dunaja — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Orkestrski koncert — 22.15 Operne melodije.

Četrtek, 27. 4.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Prosimo, prav prijazen — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 14.15 Znani orkestri — 16.00 „Stenka Razin“, zgodovina kazakov — 17.40 Ženska oddaja — 18.00 Vesel delopust — 20.30 Glavni film se prične — 21.00 Pesem prerije.

Petek, 28. 4.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Glasba J. S. Bacha — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.30 Glasba za milijone — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 21.40 Gledališče v Avstriji — 22.15 In zvečer bomo zaplesali.

Slovenske oddaje Radio Celovec

Ponedeljek, 24. 4.: 14.00 Poročila, objave. Pogled sporeda. — Zvočni obzornik. — 18.00 Vigred je v deželi...
Torek, 25. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Iz zakladnice spominov.

Sreda, 26. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 27. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Solistična glasba.

Petek, 28. 4.: 14.00 Poročila, objave. — Zgodovina odkrivanja Azije.

Sobota, 29. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 30. 4.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Televizijski program:

Vsakovredna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 23. 4.: 12.05 Kaj mislite vi o tem — 17.00 Mednarodno prvenstvo v rokoborbi — 20.20 Veseloliga.
Ponedeljek, 24. 4.: 19.30 Oknar — 20.25 Aktualni šport — 20.45 Enaindvajset — 21.25 Živo vesolje.

Torek, 25. 4.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 Šah smrti — 20.50 Iz Mexika Cityja — 21.30 „Randevu pri Senlisu“.

Sreda, 26. 4.: 17.00 Za otroke — 17.30 Svet mladine — 18.00 Šport — 19.30 Čuvarji zdravja — 20.15 Prenos iz Löwingerjevega gledališča.

Četrtek, 27. 4.: 19.00 Šport — 20.20 Visoka šola fotografije — 20.50 „Mož od tamkaj“.

Petek, 28. 4.: 19.30 To bi morali videti — 20.00 Gledališki prenos.

Sobota, 29. 4.: 15.30 Mednarodna teniška tekma — 19.30 „Oh, moja nečakinja“ — 20.25 Ne istega mnenja, diskusija — 20.55 Sladka dunajska glasba.

Pevac Vice Vukov — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Odlomki iz bale'a „Spartak“ — 18.30 S citrami po Evropi — 18.45 Okno v svet — 20.00 V domačem ritmu — 20.20 Z melodijami iz dežele v deželo — 21.00 Za prijeten konec tedna — 23.05 V plesnem ritmu do polnoči.

Nedelja, 23. 4.: 6.00 Jutranji pozdrav — 7.35 Godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Otroške skladbe — 10.00 Se pomnite, lovarji! — 10.30 Godala in tipke — 10.45 Spoznavajmo svet in domovino — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Od tu in tam — 14.15 Voščila — 15.30 Kar radi poslušate — 16.00 Humoreska tedna — 16.40 Slovenske narodne pesmi — 17.00 Za nedeljsko popoldne — 17.30 Radijska igra — 18.45 Avsenikov kvintet — 20.05 Izberite melodijo tedna — 20.50 Hammond orgle — 21.00 Mozart in operi — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku.

Ponedeljek, 24. 4.: 8.40 Panorama zabavnih zvokov — 9.00 „Illegalna Ljubljana“, podlistek — 9.20 Iz komičnih oper — 10.40 Zbor Poljskega radia — 11.00 Po svetu jazza — 11.30 Za otroke — 12.00 Slovenske narodne — 12.25 Prvomajski pozdravi — 14.15 Jugoslovanske radijske postaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radio Beograd — 14.35 Voščila — 15.40 Pri naših ljudeh v angleških mestecih — 16.00 Operne melodije — 17.15 Sotferjem na pot — 18.00 Športni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni variete — 20.45 Kulturni glasbus — 21.00 Orkester Slovenske filharmonije.

Torek, 25. 4.: 8.05 Izberite melodijo tedna — 8.55 Radijska šola — 10.40 Utrujmo svojo angleščino — 11.00 Operni odlomki — 11.40 Popevke se vrsijo — 12.00 Ljubljanski oklet — 12.45 Slovenske narodne — 13.30 Zabavni popuri — 14.05 Radijska šola — 14.35 Prerez Puccinijeve opere „Madame Butterfly“ — 15.40 Iz domačih književnosti — 16.00 Prvomajske čestitke — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Izobraževalni obzornik — 20.00 Ob 15-letnici Akademskoga pevskega zbora v Ljubljani — 20.30 Matej Bor: „Roztrganci“, radijska igra — 21.30 Orkester Slovenske filharmonije — 21.43 Iz filmov in glasbenih revij.

Sreda, 26. 4.: 8.05 Mladina poje — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Jugoslovanski pevci v slovenskih operah — 11.00 Romunska in bolgarska zabavna glasba — 11.30 Za cicibane — 12.00 Sopranistka Marija Gazvoda poje narodne pesmi — 12.25 Prvomajski pozdravi — 13.30 Beethovenove sonate — 14.05 Radijska šola — 14.40 „Ples kralja Matjaža“ — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah — 17.45 Jazz na koncertnem odru — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Prvomajski pozdravi — 18.45 Zabavni orkester radia Ljubljana — 20.00 Akademija ob 20. obletnici ustanovitve OF — 22.15 Plesna glasba — 23.05 Iz modernega glasbenega sveta.

Četrtek, 27. 4.: 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz dežele med marjem in planinami — 10.15 Bojan Adamič: „Naše ljubljana mesta“, odlomki iz istoimenskega baleta — 10.40 Blaž Arnič: „Gozdovi poje“, orkester Slovenske filharmonije — 11.00 Parizanska in moskovne pesmi — 11.15 Ob žici okupirane Ljubljane — 12.00 Rado Simoniti: Kalendar mladinskih brigad — 12.15 Z Avseniki — 12.25 Iz jugoslovanskih oper — 13.30 Prvomajski pozdravi — 14.15 „Svobodna zemlja“ — 14.35 Voščila — 15.40 Miško Kranjec: Očka, kaj si mi prinesel — 16.30 Operni pevci za 1. maj — 17.00 Ob žici okupirane Ljubljane — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Šopek slovenskih samospsevov — 18.30 Reportaža o ustanovitvi OF in njenem razvoju — 20.00 Parizanski miting 1961 — 20.45 Slovenska parizanska lirika, literarni večer — 21.25 Bogo Leskovic: „Domovina“, simfonija — 22.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Petek, 28. 4.: 8.05 Londonski filharmoniki — 8.30 Od polke do calypsa — 9.00 „Illegalna Ljubljana“, podlistek — 9.20 Ljubljanski jazz-ansambel — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Chopinove poloneze — 10.40 Angleščina za mladino — 11.00 Odlomki iz italijanskih oper — 11.30 Človek in zdravje — 11.40 Ob Sredozemskem morju — 12.00 Pesmi iz Basne in Sandžoka — 12.25 Prvomajski pozdravi — 13.45 Domača glasba — 14.05 Za šolarje — 14.35 Najmlajši solisti poje — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Glasbena popoldne — 17.25 Prvomajske čestitke — 18.30 V dvoranah Svobod in prosvetnih društev — 20.15 Tedenki zunanje politični pregled — 20.30 Obrazi iz naše glasbene preklasit — 21.00 „Stenka Razin“, orkester Romanske Svice — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.35 Moderna plesna glasba — 23.05 Koncert jugoslovanske komorne glasbe.